

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez Jókai-utca 8. sz. küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltnak.

Egyes szám ára 30 fillér.

Az előfizetési és hirdetési pénzek

s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések **Karai Sándor** tanárhoz (Rákóczy-utca 46. sz.) intézendők.

Áldozócsötörtök.

„Kezdetben vala az Ige és az az Ige vala az Istennél.“ (Ján. 1. 1.) „És az az Ige testté lett és lakozott mi közöttünk.“ (Ján. 1. 14.) Földi pályafutásának beveződése után ismét „felviteték mennybe és üle az Istennek jobbára.“ (Márk. 16. 19.)

Ime a Megváltó életének legszélső körvonalai. A mennyből indulnak azok ki s ismét oda térnek vissza.

Ez a te sorsod is Áldozócsötörtököt ünneplő keresztyén testvérem. Léted fonala az örökkévalóság ködeiből bontakozik ki; aztán átfut az eseményeknek azon tömkelegén, mit életnek nevezünk s a sirhalom felett ismét az örökkévalóságba tűnik el.

E két határpont közé van beírva kinek-kinek története. Ezer akadály, ezer kinlódás az; s látni vagyunk kénytelenek: mint dől körülöttünk romba mindaz, a min áthaladunk; mint foszlanak szét álmaink s mint lesz felettünk évről-évre mind komorabbá az égbolt, melyre árnyékot a halál vet.

Óh bizony be sokszor kell éreznünk, hogy mint a költő mondja: „Olyanok vagyunk, mint a vízbe esett ember, a kinek mindaddig kell vergődni és minden ághoz kapni, míg ki nem szabadul, vagy el nem vész.“ (Mikes Kelemen.) S be sokszor gondolkozunk a bus prédikátorral úgy, hogy a megholtaknál és élőknel... „*e kettőnél jobbnak láttatik nekünk az, a ki még nem volt s a ki meg nem kísértette azt a gonoszsgot mely a nap alatt lészen!*“ (Préd. 4. 3.)

Pedig ha így gondolkozunk, csalódásban vagyunk. Küzdünk, vergődünk, míg itt e földön élünk, — igaz! De sorsunk nem az elveszés, hanem a kiszabadulás. Zálog erre a Megváltó megdicsőülése. Komor fellegekbe áldozott le egykor az ő napja is; de mikor eljött az Áldozócsötörtök, fényes felhők fogák őt körül és „*felviteték mennybe és üle az Istennek jobbára.*“

Mint Istenember e földön osztozott sorsunkban. Küzdött, szenvedett, meghalt. Ez vele járt emberi voltával. Így kívánta azt Atyjának örök végzése. De ezzel hivatásának csak első periódusa zárult be; s a második akkor nyílt meg, mikor az apostol szerént felment „*sokkal feljebb minden egeknél, hogy mindeneket bétöltene.*“ (Ef. 4. 10.)

Ez a dicsőséges sors várakozik reád is küzdő s nem egyszer csüggedező embertársam! Ha a Megváltó földi életében sor-odban osztozott, — neked is részed lesz az ő dicsőségében. Országát éretted építette meg s építi főképpen az ő Atyjának jobbán. S bár test szerént nincs veled, lelkileg veled marad mind a világ végéig. Veled marad s veled van pedig úgy, hogy véletlenül semmi nem történik rajtad. Mert annak az értelme, hogy az első Áldozócsötörtökön „*az Istennek a jobbára ült,*“ — nem más, mint hogy „*az Isten őtet felmagasztalá és ajándékozott neki oly méltóságot, mely minden méltóság felett való méltóság. Hogy a Jézusnak nevére minden térd meghajoljon, mennyieieknek, földieknek és föld alatt valóknak térdek és minden nyelv vallja, hogy a Jézus Krisztus Ur az Atya Isten dicsőségére.*“ (Filip. 2. 9—11.)

Azért mindenek az ő keze által vezéreltetnek . . . S bárha sorsunk e földön fáradni, csalódnai, szenvedni: reménykedve oda tekintünk, hol a mi Fejünk előtt egykor ezen a napon a levegőégnek nagy oszlopai utat engedének s hittel keressük azt a mennyei hazát, melynek kapuján az „örökkévalóság” van felírva s hova az utat előttünk egykor ezen a napon a mi hitünknek fejedelme megnyitotta.

Ő már odafent van s ereje által, melyet onnan mi reánk ont, serkent bennünket a lelki életre; hogy ha ezer alakban támad is ránk a régi ellenség, — el ne csüggedjünk, anyaszent-egyházának építésében meg ne fáradjunk.

Keresztyén ember! Ama nagy és első vértanu István csak halála pillanatában látott megnyilatkozott egeket . . . A te szemeid elöl a bizonytalanság fátyola az első Áldozócsötörtökön szétfoszlott . . . Nézd! A hol a Krisztus van, — a te pályád is oda vezet! Hogy mi vár ott reád? Szent igéjéből tudhatod. Ő bement a mennyei szentekszentébe s mint egyedül való közbenjáró és szószóló esedezik az Atya előtt, hogy abban a dicsőségben, melyre ő maga méltónak találtatott, egykor te is részes lehess. De ne feledd, hogy ezt a dicsőséget reád nézve ítélet előzi meg. A Krisztus ugyan Atyjának jobbára ült; de onnan le fog még egyszer szállani, hogy megítéljen eleveneket és holtakat. Övé tehát az ítélet. Azért idvességed benne, nála, általa keresd, elhívén s jól szivedbe vésven, hogy „*más fundamentumot senki nem vethet azonkívül, a mely egyszer vettetett, — mely a Jézus Krisztus.*” (I. Kor. 3. 11.)

Az Áldozócsötörtök ezt predikálja neked.

E. L.

TANÜGY.

A konvent vegye kezébe az iskola államosítást.*

Az iskola-államosításról sok szó esett már sajtóban, gyűléseken, társaskörökben, még sincs az tiszta világításba helyezve. Ez az oka annak, hogy ez a kérdés újból meg újból felszínre kerül, újból meg újból felizgatja a szenvedélyeket, s fájó sebeket üt lelkészek és tanítók önértetén, a kik pedig, lehet, hogy épen felekezeti érdekek tesznek szolgálatot, mikor, kedvök ellen a körülményektől kényszerítve itt-ott a feltételes iskola-államosításnak egyengetik útját.

Hogy egy egyházban, a hatalmasan és nagy erővel terjedő államosítással szemben, melyik tanácsosabb már, a felekezeti iskola melletti kitarásra buzdítani-e annak híveit, vagy a feltételes iskola-államosítást ajánlani-e azoknak: azt a jó Istenen kívül azon egyház lelkészének és tanítójának kell a legjobban tudni s ne-

* E cikkekre még vissza fogunk térni.

Szerk.

kem az a meggyőződés, hogy ezek is tudják azt a legjobban.

Sok mindent kell e kérdésnek eldöntésénél figyelembe venni.

Figyelembe kell venni, hogy egyik vagy másik kérdésben levő vagy kérdés alá jövő egyház tagjai minő érülettel viseltetnek az államkozmány által megindított államosítás iránt, számíthat-e rájuk, áldozatkészségükre a felekezeti iskola akkor is, ha az egy felekezeti iskolába be nem vehető 20—30 tankötelesért egy állami iskola fog emelkedni a felekezeti iskola mellett.

Figyelembe kell venni, hogy ott, a hol verseny van a felekezeti és állami iskola között az egy iskolára sok, de két iskolára kevés tankötelesekkel szemben, a községi előjáróság jegyző és bíró melyiknek fogja pártját hivatalos állásánál fogva.

Figyelembe kell venni, hogy a bankoknál betétkönyvecskéjük van-e vagy pedig váltójok, az egyház tagjainak, hogy ha fel is buzdulnának a felekezeti iskola mellett, volna-e anyagi erejük kitarásra végig.

Figyelembe kell venni, hogy a felekezeti érdek mellett mit parancsol a humanismus teher alatt roskadozó hiveinkkel szemben, mit parancsol a hazafiság, a fajszeretet, oly községben, városban, vagy vidéken, hol a vagyon már eddig is idegen nemzetiségek kezébe került, mint került p. o. a mi vidékünkön svábok és oláhok kezébe s a hol, ha teherkönnyítés helyett még jobban terheljük hitsorsosainkat, célunkhoz nem közeledünk, hanem attól távozunk s egy helyett két oktalanságot két bünt követünk el.

Figyelembe kell vennünk, hogy szegény édes hazánk pénzügyi helyzete megengedi-e, hogy a kellő segélyvel és már a közel jövőben levegye hitsorsosaink válláról az egyházi és iskolai tehernek legalább immár hordozhatatlan részét.

És végül, hogy itt most meg ne említsem egyházi főhatóságunknak az államsegély és más közpénzzel való céltalan, elszomorító gazdálkodási politikáját, figyelembe kell venni azt, hogy minő felekezeti érdeket sértő különbség van az államsegélyes felekezeti és a feltételes állami iskola között, ha ugyan volna valami sértő különbség vagy ellentét, a mit ugyan nem igen lehet felfedezni, mivel az államsegélyes iskolánál érintetlen autonómikus jog már nincs semmi az egy tanítóválasztási jogon kívül a feltételes állami iskolában pedig örök időre biztosítva van két oldalú szerződésben a tanító felekezeti jellege.

Ezekre a megfigyelésekre már állásánál, műveltségénél, esküjénél, jóhírnevénél fogva legelső helyen a lelkész van elhíva elkötelezve a gyülekezetben és a kivezető utat a közvetlenségen alapuló tapasztaltnál fogva ő jelölheti ki a legjobban.

A kik távol vannak egy-egy vajudó gyülekezetből, azok leginkább képzelődésre alapítják különben tiszteltreméltó meggyőződésüket; de hogy a képzelődés milyen hitvány fundamentoma volt már sokszor a meggyőződés nagyra felfujt épületének, azt a tapasztalat számtalanszor bebizonyította.

Hogy az én egyházamra nézve melyik előnyösebb, tisztán felekezeti érdek szempontjából, a feltételes állami vagy az államsegélyes felekezeti iskola-e, azt H.-Szoboszlóráról Padrah S. tanácsbíró ur nem ítélheti meg oly biztosan és helyesen, mint én, ki e gyülekezet élén 20 év óta állok; nem pedig azért, mert a míg

én tapasztalati ismeretre alapítom meggyőződésöm, ő a magáét tisztán csak képződésre alapíthatja.

Ez már aztán oka annak a személyeskedő, lelkeseket és tanítókat porig alázó gyanúsító tollharcnak, mely meg megújul a sajtóban a sorompó lezárások dacára is.

Tollharcokkal az államosítás kérdését tisztázni, eldönteni lehetetlen dolog. Azok, kiknek rémlátás adja kezökbe a minden gyilkoló fegyverénél gyilkolobb tollat sohasé békülnek ki azokkal, kiknek a tapasztalati meggyőződés, előrelátó bölcsesség adja kezökbe nem is támadásra, de védekezésre a tollat. Másképen nem soha, ha csak ellenállhatatlan példák nem állíttatnak fel a küzdő téren.

Ezek a példák világosságot sugározva minden felé, eloszlatják a rémlátásnak kedvező sötétséget, kétségbe vonhatatlan világításba helyezik a kérdést minden oldalról kijelölik a követendő utat, a küzdő felek letétezik a harci fegyvert.

Legyen szabad nekem, ki az államosításról az általam oly mélyen tisztelt Dr. Bacsoni szerkesztősége idejében 1895-ben e lap 39. számában senki által meg nem előzve irtam, legyen szabad mondom, nekem egy pár felvilágosító példát hoznom elő s levonni belőle a tanúságot, ha lehetséges volna a közügy-eminenter felekezeti népiskoláink hasznára s a harcoló felek kibékítésére.

Szomszédomban az ér-szodorói s dengelegi egyházak egy időben lettek felhiva iskoláik oly feltétel melletti államosításra, hogy a tanszék felekezeti jellege kétoldalú szerződésben biztosított. A dengelegi egyház a felekezeti iskola fenntartása mellett nyilatkozott s a felhívást visszautasította. A szodorói egyház pedig elfogadta azt. S az eredmény?

A dengelegi egyházban az ev. ref. népiskola meghalt azon évben, a mikor vele szemben 2 állami iskola állíttatott fel. Nem is támad fel soha. Most egy galambösz lelkipásztor végzi a kántori teendőket templomban és temetéseknel, tanköteleseinket gör. kath. és róm. kath. tanító és tanítónő tanítja s hogy jövőre is ilyen felekezeti és nemzetiségű tanítók kezei alá kerülnek, többször mint nem, ev. ref. vall. tanköteleseink, arról azon szomorú tapasztalat győz meg, hogy a község túlnyomó részben gör. kath. vall. lakosaira való tekintettel, a tanító kinevezésénél, alkalmazkodó politikát követ a n. méltóságú vall. és közokt. ügyi miniszter ur!

A szodorói kétoldalú szerződésen nyugvó állami iskolában örök időken keresztül tehát még akkor is, ha az összes népiskolák államosíttatnak hazánkban, ev. ref. vall. tanító fogja gyermekeinket tanítani, az fogja a kántori teendőket végezni.

Tanulság. Híveink a több kedvezményt nyújtó állami iskolával szemben feladják felekezeti iskoláikat ugyanazon hitbuzgó lelkész kitartó buzditása dacára is.

Ez a példa irányt jelöl a gyülekezet lelkipásztorának jövőre ott, hol a felekezeti iskolát a dengelegihez hasonló veszély fenyegeti, de feltüntetni egyúttal egy az egyházi és iskolai terhet alig-alig bíró gyülekezet élén álló lelkipásztor kínos helyzetét azt a roppant felelősséget, mely vállaira nehezedik. De lássunk egy másik példát.

Egyháznak iskoláját millenaris iskolának jelölte ki a vallás és közokt. miniszter ur más 15 iskolával Szatmármegyében. 300 frt. vagy is mai számítás szerint 600 korona évi bér lett felkínálva az iskolai épületért. Egyházam ezt az ajánlatot visszautasította s kimon-

dotta, hogy minden terhet kész viselni, de felekezeti iskoláját fenntartja.

Mikor azonban a 231 frt. államsegéllyel 400 forinttal emelt tanítói fizetésre se kapva tanítót, 120 forinttal emelni kellett azt s fel is emelte: belátta, hogy a terhet elviselni nem képes. Felajánlotta ennél fogva 300 forintért iskoláját feltételes állami iskolának, de hasztalan.

Felajánlotta aztán 200 forintért, 100 forintért, utoljára e nélkül is, egyedül azt kérve, hogy iskola-építésből maradt 500 frt. adósságát a vall. és közokt. miniszter ur a rendelkezése alatt levő alapból törlessze le.

Tanúság ebből az, hogy híveink ragaszkodnak iskolájukhoz s buzditással, különösen pedig a vallási feltékenység felkeltésével a lehetőség határáig elvihetjük őket, itt aztán nem kiadják, hanem kiejtik erőltetn kezökből feltett kincsöket, ki örökre.

És ebből a tanúságból csak is azt a következtetést vonhatjuk le: inkább egyes vidékeken 10 feltételes állami iskolát állítsunk a vallás és közoktatásügy miniszter urral vagy mondjuk az állammal kötendő kétoldalú szerződés alapján, mint egy ev. ref. iskolát elveszítsünk, mivel 10 olyan állami iskolában, hol állandóan ev. ref. tanítók tanítják gyermekeinket felekezeti érdekünk nem szenved olyan csorbát, mint abban az egy elvesztett iskolában, melynek helyén oláh és pópista tanítók s tanítónők kezébe kerülnek gyermekeink 6-15 éves korukig.

Az a reformatus kántor-tanító elvégre is felekezeti tulajdonságait, református színt, izt, szellemet, jellemet s a mi ezzel egy, magyar fajunk ugyanazon tulajdonságait is viszi be abba az állami iskolába s csak is egyik vagy másik lelkészársunk hizelkedő árulkodó levelei által felizgatott képződés láthat ijjesztő rémképet az állandóan ev. ref. tanító vezetése alatt levő állami iskolában.

De a fehozott példák megvilágítják azt a kényszerhelyzetet is, melybe a körülmények sodorják egyik másik lelkészársunkat. Sülyedő hajó kormányánál allanak ők. Vészkiáltásuk elhangzik a hullámok felett. Vagy meg se hallják vagy figyelemre nem méltatják vagy ha méltatják is, a nagyobb és gyorsabb segélyt kisebb veszedelemben forgó egyháznak vizzik.

Velem együtt hány lelkészársam tudna erre példát felhozni.

A helyett hát, hogy a lelkészeket és tanítókat gyanúsítanók, hithűségöket kétséget vonnók, mi több őket Judással egy kategóriába állítanók, mert már Padrah ur jóvoltából ide is eljutottunk, ez izetlen eljárás helyett ismerjük el, hogy lelkészeink és tanítóink sokszor előre látják a veszélyt; ismerjük el, hogy kényszer helyzetbe jutva a nagyobb veszély helyett a kisebbet választják s nem a privát érdekeket, de felekezeti érdeket szolgálnak.

Teremtsünk e mellett a sajtó, lelkészi értekezletek s gyűlések útján olyan erős közvéleményt, hogy ennek hatása alatt a méltóságos convent vegye kezébe s rendezze bölcs belátása szerint az államosítás ügyét, hogy többé egyetlen egy helyen se veszítsük el teljesen felekezeti iskoláinkat egyetlen egy helyen se kerüljenek gyermekeink 6-15 éves korukig oláh és pópista tanító és tanítónő kezei alá.

A mit e tárgyban irtam 1895-ben e lapban, hadd fejezem be azzal a véleményemmel és óhajjtással cikkemet:

„Minthogy azonban, mint a szomorú példák bizonyítják, legszegényebb anyaegyházunk, egy-két igaztónak felülve, rendre kezdik elhinni, hogy iskoláik álla-

mosításának indoka a lelkészek kapzsisága . . . igen jó volna, ha egyházi hatóságaink vennék kézbe e dolgot s a felvilágosításaik folytán önként jelenkező egyházak számára, azok nevében, az együttes szerződést meg is kötnék a kultuszminisztériummal. Bizonyára ennek az eljárásnak erkölcsi és anyagi haszna* megjönne nagyobb mérvben, mintha egyes egyházak alkudoznak a kir. tanfelügyelővel“.

Veress Imre,
ev. ref. lelkész.

KÖZÉLETÜNK.

Ev. reform. egyetemes konvent.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, április 29.

Első nap.

Az ev. reform. egyetemes konvent f. hó 29-én d. e. 10 órakor kezdte meg üléseit Budapesten a Lónyay-utcai gymnasium dísztermében. A konventi tagok, tekintettel a sorozaton levő tárgyak fontosságára csaknem teljes számban megjelentek. Ott voltak a dunamelléki egyházkerületből: Szász Károly püspök, Baksay Sándor, Szilágyi Áron, Kovács Albert egyházi; dr. Darányi Ignác főgondnok, dr. Kállosy József, dr. Nagy Dezső, dr. Vecsey Tamás világi képviselők. A dunántúli egyházkerületből: Antal Gábor püspök, Cziike Lajos, Körmeny Sándor egyháziak; Boné Géza, Molnár Béla Csorba Ede világiak. Az erdélyi egyházkerületből: Dr. Bartók György püspök, Somkerek Miklós, Pokoly József, Kenessey Béla egyháziak; br. Bánffy Dezső főgondnok, Simó Lajos, Mezey Albert Váró Ferenc világiak. A tiszáninneni egyházkerületből: Kun Bertalan püspök, Fejes István, Radácsy György egyháziak; br. Vay Béla főgondnok, Dókus Ernő, Ragályi Béla világiak. A tiszántúli egyházkerületből: Kiss Áron püspök, Szabó János, Széll Kálmán, Zsigmond Sándor, Sass Béla egyháziak, gróf Dégenfeld József főgondnok, Horthy István, gr. Tisza István, Dóczy Imre, György Endre világiak.

Az ülést Kun Bertalan püspök buzgó imával nyitotta meg, melynek végeztével üdvözülven a megjelent konventi tagokat, megindult hangon emlékezett meg a konvent két nagy halottjáról: Szilágyi Dezsőről és Tisza Kálmánról. Méltatta a boldogultak elévülhetlen érdemeit s kérte az Istent, hogy a kidőlt oszlopok helyébetámasszon újakat, azután melegen üdvözli az elhunytak helyeire választott új tagokat: Dr. Darányi Ignácot és Br. Bánffy Dezsőt s áldást kér megkezdendő új munkájokra.

* 200—300 forintot ígértek a kir. tanfelügyelőék évi bérben a millenaris iskolákért. A szerződést 15—20 évre is meg lehetett kötni. A mill. iskolák a magyar elemet veszélyeztető vidékeken lettek kijelölve. Mintha csak a mi felekezeti érdekünket szolgálta volna közokt. miniszter. 200 iskolával 20 év alatt össze lehetett volna gyűjteni úgy 3 millió koronát. A 20 év eltelte után az egyházak, illetve iskolák visszanyerték volna függetlenségüket. Azért irtam ekkor: „Mintha csak azt mondaná a magas kultuszminisztérium: Legszegényebb magyar ref. egyházak! Segíteni akarok rajtatok. Az iskolafentartás terhét leveszem vállaitokról s évi pénzt biztosítok számotokra, hogy azt összegyűjtve megerősödjétek, újból lábaitokra állhassatok s tovább is azon járhattok“. Szavam elhangzott a pusztában.

Ezután a társelnöki széklet Br. Bánffy Dezső legidősebb főgondnok foglalja rövid beszéddel, melyben ígéretet tesz, hogy minden erejét egyházának önzetlen szolgálatára fordítja. Egyben indítványozza, hogy az elhunyt két nagy férfi emléke jegyzőkönyvileg is megörökíttessék, a gyűlés helyesléssel fogadta az indítványt.

A székfoglaló beszéd után tudomásul szolgáló jelentések következtek dr. Darányi Ignác főgondnokká történt megválasztásáról, Kenessey Béla, Boné Géza új tagok behívásáról, az első néhai Molnár Albert, az utóbbi Dr. Darányi Ignác konventi rendes tagsági helyét foglalja el.

Felolvastatik az ág. hitv. ev. testvér egyháznak és a sepsi-szt. györgyi Mikó-kollégiumnak részvétirata, melyet Tisza Kálmán elhunytá alkalmából küldöttek a konventnek. A gyűlés mindkettőért köszönetmondást határozott.

Br. Bánffy és Szilágyi helyére a fegyelmi és rendkívüli bíróságba dr. Bartók György és Dr. Nagy Dezső, illetőleg Kenessey Béla és Nagy Dezső választottak be. Szilágyi Dezső helye a közjogi bizottság elnöki székén Dr. Darányi Ignáczzal tölthetett be.

A megejtett választások után a Közalap és Lelkés-özvegy-árva-gyámintézet végrehajtó bizottságának jelentései következtek, melyek az első napi ülés-időt ki is töltötték.

A közalap jelentését Kenessey Béla kolozsvári theol. igazgató olvasta fel. Szomorúan tesz bizonyosságot, a felől, hogy a közalap hátralékai szaporodnak, a kivetés nagysága pedig apad, tavaly is több mint 5000 koronával volt kevesebb. Egyébként az elmúlt 1901. évi általános folyó számla összes bevétele volt: 479,350 k. 39 fillér. Ebből befolyt az egyháztagoktól 158,626 k. 65 fillér, záloglevelek szelvényeiben 90,600 k. a Jordán-alap tiszta jövedelme 10,541 k. 84 fillér, általános folyószámla kamatja 4591 k. 28 fillér, a közalap államségélye 20.000 k. stb.

Az összes kiadás 277.812 k. 74 fillér, tőkekamat segélyekben kiadatott ebből 6740 k. Átvezettetett a tőkealap készpénz számlára 265.622 k. 75 fillér. Pénztármaradvány 201.537 k. 65 fillér. A közalap vagyona 2,391.800 k. A Jordán-alapé 297.910 k. 16 fillér. Összesen 2,689.710 k. 16 fillér. A vagyon-gyarapodás 225.800 korona.

A jövő évi költségvetés szó nélkül elfogadtatott. Az egyházak közalapokhoz benyújtott kérvényei elintéztettek olyan formán, hogy a következő egyházak nyertek segélyt:

I. A dunamelléki egyházkerületből: 1. Maradék adósságtörlesztésre 1200. 2. Nikince templom építésre 600. 3. Nyáregyháza lelkészlaképitésére. 500 k. II. A dunántúli egyházkerületből: 1. Kadarkut templomépítésre 1200. 2. Tapolcató leégett egyházi épületei felépítésére 1000. 3. Magyar-Egres adósságtörlesztésére 500. 4. Nemes Oroszi adósságtörlesztésre 500 k. III. A tiszáninneni egyházkerületből: 1. Bodzás-Ujlak leégett paplaképitésre 1200. 2. Salamon templomépítésre 1000. 3. Abauj-Vajkóc adósságtörlesztésre 600. 4. Nyekérsen templomépítésre 500 k. IV. A tiszántúli egyházkerületből: 1. Szamos-Dob adósságtörlesztésre 1200. 2. Mátyus templomépítésre 1000. 3. Pelbárhida adósságtörlesztésre 1000. 4. Szent-János iskoláépítésre 600. 5. Gacsály adósságtörlesztésre 500 k. V. Az erdélyi egyházkerületből: 1. Györfalva lelkészlaképitésre 1200. 2. Magyar-Hidegkut templomépítésre 1200. 3. Teke templomjavításra 1000. 4. Fel-Enyed lelkészlaképitésre 600. 5. Baróth templomépítésre 600. 6. Süket-Temető-falva

iskolaépítésre 500 k. Az öt egyházkerületben összesen 22 egyház 18,200 korona.

A költségvetésileg előirányzott 18,482 k. 04 f.-ből maradvány 282 k. 04 f. a rektifikacionális összegből pedig 1225 k. 59 f. lévén rendelkezésre, az összesen 1507 k. 63 f. összegből kisebb segélyekben részesítettek: I. A dunamelléki egyházkerületből: 1. Bisse templom renoválására 100. 2. Somogy-Tur adósságtörlesztésre 60. 3. Oszödi adósságtörlesztésre 60. II. A dunántúli egyházkerületből: 1. Nagy-Maros adósságtörlesztésre 50. 2. Falu-Szabad-Battyán adósságtörlesztésre 50. 3. Dégh adósságtörlesztése 50 korona. 4. Patca adósságtörlesztésre 60. 5. Héregh adósságtörlesztésre 50. III. Tiszáninneri egyházkerületből: 1. Hegy-meg templomjavításra 50. 2. Palágy adósságtörlesztésre 60. 3. Lelesz 60. 4. Nagy-Bári 50. 5. Hidvég-Ardó iskolaépítésre 50. 6. Kelemér paplakjavításra 60. IV. Tiszántúli egyházkerületből: 1. Buda-Abrány közszükségei fedezésére 50. 2. Füzes 50. 3. Kunágota 50. 4. Ér-Adony 50. 5. Sényő 50. 6. Tivadar 50. 7. Tisza-Berek 50. 8. Papos 50. 9. Szintye 50. 10. Tárkány közszükségei fedezésére 50. V. Erdélyi egyházkerületből: 1. Völcök templomépítési adósságtörlesztésére 90. 2. Mező-Orményes templomépítési adósságtörlesztésre 50. 3. Hagymás-Bodon paplaképítésből származott adósságtörlesztésre 50. Az öt egyházkerületből együtt 27 egyház 1500. k. A többi segélykérő egyházak és lelkészek nem voltak segélyezhetők.

Lelkészek közül negyvenen folyamodtak, de egy sem volt segélyezhető, a tavaly hozott határozat értelmében, mely csak rendkívüli esetben enged meg a segélyezést. *Szent-Endre* visszautaltatik a bizottsághoz, hogy, ha lehet adjon neki segélyt.

A gyámintézet jelentését *Petri* Elek terjesztette elő. Számadataiból néhány pontot kivesszünk: Az 1901. évi járulékok összege volt: 124,648 kor. 14 fill. Ebből befolyt: 86,188 kor. 65 fill. Minthogy a hátralék igen nagy, előadó kéri, hogy a hátralékokat vonják le a hatóságok minden megkérdezés nélkül a segélyekből. Az 1901. évi összes bevétel volt: 253521 k 04 fill. Az összes kiadás 308,723 kor. 01 fill. Tehát nagyobb a kiadás mint a bevétel, ez valamely alaphól fedezendő. Az 1902. évi költségvetés 321,305 kor. 73 fill. bevételt és ugyanannyi kiadást irányoz elő; ha minden járulék és hátralék befolyna a vagyon 200,000 koronával növekednék, a múlt évben 171,265 koronával növekedett.

A lelkészi nyugdíjintézet ügyében előadó összegezte a kerületek véleményét, melynek meghallgatása után Gr. *Tisza* István indítványára a konvent kimondja, hogy a nyugdíjintézet felállítását szükségesnek tartja s költségeinek fedezését államsegély útján eszközölné. ha az 1848. XX. t.-c. alapján újabb segélyben részesülne az egyház. Az ügy a zsinat előkészítő bizottság figyelmébe ajánlatik. Ezután még néhány kisebb ügy nyert elintézését. *Klímó* Pál, *Kovács* Ödön lelkészek kérvényei kedvezően intéztettek el.

(Folyt. köv.)

A debreceni egyházmegye közgyűlése.

(Folytatás.)

A presbiteri gyűlés jegyzőkönyvére vonatkozólag az egyházlátogatóság jelentése így szól: Debrecenben a presbiteri jegyzőkönyv ellenőrizhetetlen a miatt, hogy a határozatoknak folyó száma nincs, hanem az iktató számokat viselik nagy összevisszaságban. Egy határozatot, még ha annak száma tudva van

is, a jegyzőkönyvből csak nagy fáradsággal lehet fellelni. A levéltárnok tud csak nyilvántartó könyve alapján a határozat megismeréséhez juttatni és pedig az okmányra vezetett eredeti határozat összes okmányai kézhezadásával.

Debrecenben kétféle levéltár van, u. m. egyházi, mely egy rendes levéltárnok kezelése alatt áll; másik a lelkészi, melyet az anyakönyvvezető kezel. Mindkettő rendezve van és pedig az egyházi levéltár a látogatás napjáig s a levéltárnok teljes elismerést érdemel. Azonban az 1898. év óta behozott új rendszer, nehezen megérthető volta miatt, szerencsésnek nem mondható. Az okmányok átvételénél a kivevők az elismerő aláírást ritkán teljesítik.

A válaszirat idevonatkozólag úgy nyilatkozik: „A mily jól esett olvasnunk, hogy az egyházi és lelkészi levéltár, még pedig az előbbi a látogatás napjáig elismerést érdemlőleg rendben van: ép oly feltűnő az észrevételeknek az a része, mely az 1898. év óta behozott új rendszerre és presbiteri jegyzőkönyvre vonatkozik.“ Majd részletesen ismertetvén a csomózási rendszert ekképpen folytatja a válaszádat: „És szinte feltűnő, hogy a mikor az egyházlátogatóság az iktató könyvet és tárgymutatót megvizsgálta, lezárta a vizsgálat napján, tehát látta a rovataival és annak rendben létét elismeréssel tünteti ki: ugyanakkor *nem ismerte föl, hogy ez az ügymenet alapja*, tükre, mely a legkönnyebben és természetesen tájékoztat minden ügy állásáról. Ha ezt jobban figyelmére méltatja, nem esik abba az *ellentétbe*, mely a levéltár teljes rendbenlétének dicséret elismerése és az 1898. év óta behozott új rendszer *kárhoztatása* közt kétségtelenül fenn áll, mert ha az iktatókönyv rovataival kitöltve, a tárgymutató és irattár egész a látogatás napjáig rendben volt, a mit az észrevétel elismerést érdemlőleg emel ki, akkor ugyanaddig az időig teljesen rendben volt a kifogásolt ügymenet is; valamint *nem téved el annyira*, hogy ott keresse az ügyeket, hol azokat valóban nehéz feltalálni, a helyett, hogy a természetes és könnyen tájékoztató forrásból nézett volna utánuk. Mindezt az ugynevezett *kárhoztatott*, de természetes rendjének megismertetése végett kívántuk elmondani. A presbiteri jegyzőkönyvek ellenőrizhetetlenségére vonatkozó észrevétel tehát a fentieknek fogva *elesik*.“

„Erre az észrevételre nézve, hogy az *okmányok átvételénél* a kivevők az elismerő aláírást ritkán teljesítik“ azt jegyezzük meg, hogy az irattári okmányok kivételére vonatkozólag a szervezeti szabályok 151. §-ában rendelkezés van s ha ez ellen egyes konkrét esetben vétség történik, presbiteriumunk a megtorló intézkedést mindig megteszi.“

Az egyházlátogatóság pótjelentése idevonatkozólag ezt mondja: „A presbiteri jegyzőkönyvre vonatkozólag az esperesi jelentésben foglaltakat, a válaszirat még oly erőteljesen hangoztatott bíráló nyilatkozatai ellenére is fentartjuk. A presbiteri jegyzőkönyvnek olyannak kell lenni, a mely magamagában átlátható, ellenőrizhető s a legegyszerűbb presbiter által is könnyen megérthető legyen, a mi a régi rendszer mellett sokkal inkább elérhető.“

A válasziratnak az *okmányok átvételének* ritkán történő elismerését jelző esperesi jelentésre tett megjegyzése egyáltalán fogva nem cáfolat, mert az esperesi jelentés nem állította, hogy a kivétel módjára nincs rendelkezés a szervezeti szabályokban s a válasziratban állított megtorló intézkedés hangoztatásával ellentétet képeznek az okmányok kivételét nyilvántartó

könyvben az egyházlátogatóság saját szemével látott ürességek az átvevő név aláírására szánt rovatban.

Az egyházmegyei közgyűlés, a jegyzőkönyvek mi-ként vezetését valamint a levéltárak rendezését az egyházak belügyeinek tekintvén, idevonatkozólag határozathozatal szükségét nem látta; az okmányok kivételére vonatkozólag azonban kimondotta, hogy a szervezeti szabályzatban foglaltak megtartassanak.

A debreceni számadásokra vonatkozó esperesi jelentés a következőket tartalmazza: Felolvastatván a pénztári hivatal, számvevő, előzetes átvizsgáló bizottság, gazdasági tanács s presbiterium 1900. évi számadásokra vonatkozó jelentései és végzései: a számadások vizsgálatára, az egyházi számvevő jelenlétében megkezdett.

Az esperesi hivatalhoz beküldetett 4 zárszámadás és pedig 1. a tőkepénztárról, 2. adópénztárról, 3. ingyeniskoláztatási takarékpénztárról, 4. ingyeniskoláztatási folyó pénztárról.

Van az egyház kezelése alatt 83 alap és pénztár, melyek közül 80 összesített pénztárak cím alatt egy naplóban és egy főkönyvben 3 ismét egy naplóban és főkönyvben kezeltek. Ugy a naplókat, mint a főkönyveket az azokhoz mellékelt okmányokkal együtt tételről tételre átnéztük, egybehasonlítottuk. A 82 alap értéke 1900. év végén együtt — mert az országos közalap tekintetbe nem jöhet — 2,578,313 korona 05 fillér.

Kezelési hatód cím alatt a „Mária Terézia“-féle árvatartató alaphoz tartozó 3 pénztár, a tőkepénztárnak fizetett 6533 k. 27 fillért; mint feltűnő jelenséget megjegyzi az egyházlátogatóság, hogy az A) pénztárnál „vegyes kiadás“ cím alatt jórészen éppen *kezelési dolgokra* 104 k. 92 fillér adatott ki.

Erre vonatkozólag azt mondja a válaszirát, hogy a 104 k. 92 f. oly kiadásokra vonatkozik, melyek az árvaügyi bizottság ügykörébe tartozó ügyek körül merültek fel, mint ilyenek tehát az árvaügyi bizottság hatáskörébe tartozó pénztárt terhelhetik.

Az egyházlátogatóság pótjelentése szerint a kezelési hatód mellett felszámított, jó részben kezelési dolgokra tett 104 k. 92 f. a válaszirátban adott felvilágosítás után is úgy tűnik fel, mintha csakugyan *kétszeres* megterhelése lenne ennek a pénztárnak.

Miután a debreceni egyház küldötteinek felvilágosítása után a közgyűlés azon meggyőződésre jutott, hogy a kezelési hatód csupán és kizárólag csak a *tőkekezelésért* adatik a tőkepénztárnak s e mellett a kezeléssel járó egyéb kiadások az árvapénztárt bátran terhelik s ezen eljárás felsőbb helyen sem kifogásoltatott soha: az egyházmegye semminemű intézkedés szükségét nem látta.

Összes hátralék követelés 187,161 k. 49 fillér, melyből az egyházi adó hátralék 139,620 k. 99 f., közalapi régi hátralék 10,411 k. 90 f. évi járulék hátralék 1698 k. 62 f.

Az egyházlátogatóság 3 tételnél azt tapasztalta, hogy a kamathátralék nincs kimutatva, nincs a vagyón mérlegbe átvive, mihez képest az érdekelt 3 pénztár cselekvő ereje azon kamathátralékokkal több.

Erre azt mondja a válaszirát, hogy mindezek a kamathátralékok a valódi tőke után és helyes összegben hozattak át a következő évre, a mit mutaja, hogy ez csupán tollhiba, mely egyházunk károsadásával nem járhatott, nem is járt.

Az egyházlátogatóság pót jelentésében rá mutat arra, hogy miután ő az 1900. évi és nem egyszermint az 1901. évi számadás vizsgálatával foglalkozott, a szá-

madások tényleges eredményét épen azért kellett kimutatni, hogy arra a következő évi vizsgálat figyelmét felhívja

A fentebbiek szerint ki nem mutatott kamathátralékok, valamint az összesített pénztárak naplójának lap-tükrében jelzett öt hiba kijavítására vonatkozólag az egyháztanács figyelme felhivatott.

Az egyházlátogatóság, eltekintve a jelzett apró: b hibáktól, jelentésében kiemeli, hogy a Mária Terézia A) B) C) alap naplója, főkönyve s mérlege teljesen hibátlan, az ugy nevezett összesített pénztár naplója szintén nagy gonddal készült s a bevétel és kiadás szám-tételeiben hibátlan.

A kiadási tételek *okmányokkal* el vannak látva, a bevételek közül a rendkívüliek szintén, a *harang, orgona és szőnyegdíjak okmányai* az ez évi vezetés mellett nehezen őrizhetők s az ujabban behozott temérdek ellennyugta helyett helyesebb volna az ellennyugtatóvány címtételeivel ellátott, a régibb mód szerint havonként összegezendő rovatos könyvet készíttetni s vezetni oly módon, hogy a befizető aláírásának is hely nyíttatnék s így kezelés nagy megkönnyítésére találhatna.

A debreceni válaszirát hosszasan fejtegeti, hogy miután hosszas évek tapasztalata után a mostani rendszer bizonyult legjobbnak, nem lát okot ennek megváltoztatására.

Az egyházlátogatóság az általa mondottakat pótjelentésében is fentartja, de távol attól, hogy az egyház ezen belügyében a kezelők terhelésére nézve behozott újabb intézkedés megváltoztatását követelni akarná.

Az e. m. közgyűlés az egyházhatóság kezelésre vonatkozó javaslatát a presbiterium figyelmébe ajánlja.

Az egyházlátogatóság jelzi, hogy a kötelezvényeket darabról darabra átnézte s elősorolja azon adókat, a *kikről tudja*, hogy meghaltak s így kötelezvényeik átvállalandók, ügyvédnél van 61 kötelezvény.

Az e. m. közgyűlés a kötelezvények ügyének rendezésére a debreceni egyháztanács figyelmét felhívta.

A *kamatokra* vonatkozólag az egyházlátogatóság jelentésében ezt mondja: „Noha a kamatok a jelzőlogos kölcsönök után felévenként utólagosan fizettetnek, a mire ma már alig van példa, mindamellett késedelmi kamatok még az ügyvédi úton behajtott hátralekos kamatok után sem szedetnek, ez pedig a pénztárnak annyival inkább nagy kára, mert az összesített pénztáraknál elég tekintélyes összegű kamat hátralekok vannak, míg az előre fizetendő haszonberek után, a legkisebb késés esetén, késedelmi kamatok szedetnek.

A válaszirát idevonatkozólag így szól: „Az egyházlátogatóság kifogásolni látszik az egyházunknál fennálló ama régi gyakorlatot, hogy a kamatok felévenként utólag fizettetnek, a mire tisztelettel jegyezzük meg, hogy ily régi gyakorlat megbolygatása egyházi téren nem könnyű dolog, de nem is tanácsos, mert épen ennek a következménye, hogy egyházunk kölcsöntökei még pénzbőség esetén sem hevernek kamatozatlanul, másrészt, ha az előleges kamat fizetést rendelnek el, igen jelentékeny részét befizetnek a kölcsöntökének kivált olyankor, a midőn a pénzbőség jelei mutatkoznak s a még olcsóbb pénzt annyifelől kínálják, a miből aztán igen nagy anyagi hátránya származnék egyházunknak.

A mi pedig a kamatok késedelmi kamatjának szedését illeti, erre azt jegyezzük meg, hogy kamat késedelmi kamatját nem ismeri a törvény s alkalmazása csak ott lehet, hol *kötelezvényileg ki van kötve* s itt is nagy kérdés, nem járna-e sokkal nagyobb káros-

dással, ha a több százra menő adóst kötelezvényileg késedelmi kamat fizetésének kötelezésére szorítanak, vagy, hogy ha az új adósok kötelezvényébe befoglalnók ezt a kötelezést és ez által szigorubbá tennők a kölcsönzést. Régi igazság ez: *arany középuton legbiztosabb a haladás*, ez volt előttünk mindig, ezt óhajtjuk követni jövőre is, annnyival inkább, mert a gyámpénztárak példája, melyek a kamatok késedelmi kamatját meghonosították, a tőkék gyümölcsötetésére nem valami kecségető előttünk, a mikor tudjuk, hogy legalább városunkban jelentékeny tőkeik szorulnak a takarékpénztárakba.

Ellentétet lát az egyházlátogatóság abban, hogy a kamatok után nem szedetnek késedelmi kamatok, míg az előlegesen fizetendő bér és haszonbér összegek után igen; de mikor azt az ellentétet véli, nem veszi tekintetbe, hogy a bér és haszonbér követelés mégis egészen más, mint a külön tőke kamata. mert ez jelzálogi bekebelezéssel van biztosítva, míg a bér és haszonbér összegek nincsenek bekebelezve: a cautio is csak félévi bért biztosít, a törvényes zálogjog meg csak hivatalva volna egy évi haszonbért biztosítani, de a gyakorlati élet azt mutatja, hogy akkorra, a mikor a törvényes zálogjog igénybevételére kerül a sor, nagyon sokszor nincs, a mire a zálogjogot érvényesíteni lehetne. A nem annyira biztos bér és haszonbér követeléssel szemben tehát mégis csak inkább helyén van a késedelmi kamatszédés, mint a jelzáloggal biztosított kölcsöntőke kamatjára nézve.

Az egyházlátogatóság pótljelentésében azt mondja, hogy: „a kamatok utólagos szedését, késedelmi kamatok nem számítását; ellenben az utóbbiaknak a haszonbérnél felszámítását, mint a mai általános gyakorlatól egészen eltérő jelenséget említette fel, ez is hozzá tartozván, a debreceni egyház még eddig nem ismert ügykezelésének, az egyházmegyei közgyűléssel megismertetésére vonatkozó feladatahoz; de a gáncsolás töle távol állott.“ Egyébiránt ezen ügy az egyházmegyei közgyűlésen nem tárgyalatott.

(Folyt. köv.)

Ss. L.

Egyházmegyei gyűlés.

A nagybányai ev. ref. egyházmegye folyó hó 14-én tartotta az évi első rendes közgyűlését Nagy-Bányán. Bencsik István esperes és Gróf Dégenfeld Sándor egyházmegyei gondnok elnökielte alatt. Buzgó imádsággal kezdte esperes ur a munkát, s az ezt követő megnyitójában megemlékezett Tisza Kálmán elhunytáról s indítványozza, hogy a gyászoló családhoz jegyzőkönyvileg részvét felirat intéztessék, mit a közgyűlés egyhangulag elfogad, s az 1-48. XX. t.-c. végrehajtása ügyében megindult mozgalomról, kifejezést adván azon hó óhajának, vajha jobb jövő derülne már sokat zaklatott, s a terhektől roskadozó egyházunkra. Meg emlitendőnek tartja továbbá azt, hogy 34 évvel ez előtt a mi egyházmegyénk kezdeményezőleg lépett fel eme törvény végrehajtása ügyében, s szava elhangzott mint pusztában kiáltó szó.

Az esperesi megnyitó után Tóth Dániel nagy-kölcsi lelkész indítványozza, hogy a „Magyar Szó“-t egyházi ügyeink érdekében kifejezett tevékenységéért, továbbá különösen az 1-48. XX. t.-c. végrehajtása ügyében véghez vitt nagy buzgalmu munkásságáért jegyzőkönyvileg üdvözljük. Az indítvány elfogadtatott, csak az a különös, hogy akadt két olyan lelkész, ki ezt ellenezte.

Valóban az ilyenekre rámondhatni azt, hogy pápábbak akarnak lenni a pápánál. Azonban szerencsére a vas-kalapnak eme viselői elenyésző csekélyen vannak egyházmegyénkben. Dicséretére szolgál és szolgál ma is ennek a kis egyházmegyének hogy sem egyházi, sem világi előkét párt politika soha sem vezette, a zöld asztalnál meg nem tudhatta azt senki, milyen párti egyik avagy másik. Vajha ebben tanulnának tőlünk azok, kik a párt politika ádáz és gyűlöletes harcában emésztk fel erejüket, s ez alatt ég fejük felett a hajlék.

Egy igen érdekes üdvözlő levél várta az egyházmegyét Nagy-Bányán a Budapesten élő nagybányai ifjuság részéről. Meleg szavakkal emlékeznek meg ezek a protestantizmusnak a multban tanusított hazafias küzdelmeiről, annak honmentő munkáitól és jövődó hivatásáról. Nagyobbá teszei emez üdvözlő értékét, hogy annak a körnek tagjai különböző felekezethez tartoznak. Minden esetre jól esik tudnunk azt, hogy fővárosunk tanuló ifjusága nincsen még egészen megmérgezve a romboló ultramontán eszméktől, hogy van még ott egy kis töredék kiknek keble a nemes eszmék melegágya, kiknek hivatása az igazság eszméit egy jobb kor számára tovább vetni.

A tanügyi bizottság indítványozza, hogy az állami iskolák két vallás óra tanrendjébe még két óra volna a vallás számára beveendő. Az egyházmegye tovább terjeszti ugyan az indítványt, de másoldalról a tananyag beosztásáról is intézkedést tart szükségesnek. Annyi bizonyos, hogy elemi iskolai kézi könyveink nagyon megérték a reformra, habár ez nem tetszik is némelyeknek, azoknak megújítása elengedhetetlen szükség.

Több kevesebb fontosságú ügyek elintézése után az első napi gyűlés d. u. fel két órakor ért véget, a mikor is a „Korona vendéglő“-ben társas ebédre gyűltünk össze, hol a város előkelőségei is képviselve voltak, habár a Polgármestert sajnósan nélkülöztük, természetesen a felköszöntők nem maradtak el.

A gyűlés második napján egy kegyeletes ünnepély folyt le néhai való jó Gergely Károly bátyánk közadakozásból emelt szép fekete anezith kő siremlékénél. Testületileg vonult ki a temetőbe az egyházmegye, megjelent a bus özvegye is egyetlen fiával Dr. Gergely György máramaros-szigeti jogtanárral

Az ünnepi szónok a gyászoló család kívánságára Szabó József asz-medgyesi lelkész egyházmegyei főjegyző volt, ki átgondolt szép beszédben méltatta az elhunytat. Kinek sok érdemeit jeles tulajdonságait szív jóságát méltóan ecsetelni nem is lehet. Az ünnepi beszéd előtt és után egy-egy ének verset énekelt el a lelkési kar. Innét könnyező szemekkel s azzal a gondolattal szívünkben, távoztunk el, hogy „az igaznak emlékezete áldott“! S visszamentünk ismét a városháza nagytermében, hogy beiktasuk az egyházmegye új ügyészét Dr. Haresár Géza szatmári ügyvédet, kinek szerénységgel párosult székfoglalója jó hatást tett a jelen voltakra.

Volt még egy érdekes közigazgatási ügy, nevezetesen Nagy Elek kis-paládi lelkész neje fellebbezéssel élt az egyházi adó kivetése ellen, mert egyháza az ő saját birtokára állami adó alapon kivetette az egyházi adót. Az egyházmegye ennek a felebbezésnek nem adott igazat jogosnak mondván ki a kispaládi egyház eljárását.

Igy folyt le s ért véget d. e. 11 órakor a közgyűlés eltávoztván kiki hajlékába s a papi járás emlékére délután megindult a zápor.

Felsővégesi.

(Bostyni Pál)

A beregi ev. ref. egyházmegye közgyűlése.

Tudomásunk volt már arról a hideg fogadtatásról, a melyben az orsz. gyűlés többsége, maga a kormány is a függetlenségi pártnak az 1848. XX. t.-c. végrehajtására vonatkozó indítványát részesítette, — a mikor e hó 14-én rendes tavaszi közgyűlésünkre Beregszászban összegyülekeztünk. A jelenlegi válságos idők miatti komor kedélyhangulatot csak fokozta aztán az, a mikor az esperes megemlékezett arról, — hogy ime, épen ebben a válságos időkben egy Szilágyi D. Pulszky után megint megfosztattunk egy harmadik erősségünkötől, *Tisza Kálmántól* is, — a kinek mint politikusnak lehettek hibái, itélni fog felette a történelem, de ugyanez a történelem fel fogja jegyezni azt is, hogy a mikor a prot. egyház alkotmányának megmentéséről volt szó, abban a válságos időkben a legelső harcosok egyike ő vala. Hátrahagyott családjának az egyh. megye nemcsak részvétét fejezi ki, de utólagosan elküldi a hála és tisztelet koszoruját is annak a férfinak a sirboltjára, a „kinek elköltözésével a clericalismus a legnagyobb lidérenyomástól szabadult meg.“ Ugyancsak a fájdalom és részvét hangján emlékeztünk meg az oly korán elhalt *Peterdy József* vil. aljegyzőnkéről Hoszszas betegségeinek tudtuk mindnyájan a mielőbbi szomorú végét, mikor egy-egy gyűlésünkre értekezleteinkre fel-fel lépegetett hozzánk beteges testével, szinte éreztük, hogy ettől az embertől sokat tanulhatunk, munkát, szorgalmat, lelkiismeretességet még ronsolt testtel is.

Mindjárt a gyűlés elején letette a hivatalos esküt *Seres Ábrahám*, a ki *Mizsák Péter* somi lelkészszel szemben legközelebb választatott meg e. m. papi aljegyzőnek.

Az *esperesi jelentés* és *egyházrajz* a következőket tartalmazza: *Illyés Mihály* mátyusi, *Karay Gyula* badalói, *Csáfordi Ferencz* m. papi, *Bertók Béla*, zápszonyi elválasztatott, illetve meghívott lelkészek hivatalaikba ünnepélyesen beigtattassanak. A vallás-erköcsi életet illetőleg nagy nyugtalanságra nincs okunk. A fény és árny mint mindenütt meg van ugyan itt is. Az előbbihez oda számíthatjuk azt, hogy híveink a templomokat szorgalmasan látogatják, felekeztenküliek, sectáriusok közöttünk nem találhatók, a keresztelés és esketésnél az egyházi szertartást igénybe vette kivétel nélkül mindenki, s hogy tanítóink önfeláldozóan, sok helyen erejüket csaknem meghaladó munkát teljesítenek. Az urvacsorával élők száma = 60830; confirmáltatott = 969; az át- és kitérések eredménye az, hogy nyereségünk 5 lélek. A kegyadományok az elmúlt évben különösen tekintélyes összeget képviselnek. A mi pedig az *utóbbi* illeti, az *esperesi jelentés* a legsúlyosabb, szinte megdöbbentő aggasztó jelenségül azt tünteti fel, hogy sok egyházban az adóhátralék hihetetlen módon (2000-4000 kor.) felszaporodott, szinte kezdtünk kételkedni jó hallásunkban, mikor azt olvasták, hogy *két egyházban* meg egyáltalában soha nem fizetnek ártéri adót. Magától értetődik, hogy az egyh. megye a hanyag presbiteriumokkal szemben a legszigorubb eljárást fogja alkalmazni. 47 egyházban egyáltalán nincs fedezete a kiadásoknak, ugyancsak ezen egyházakban a behivatalnokok csak részben kaptak meg fizetésüket, a hátralék e téren is tetemes. Az iskolába járók száma 6802, kevesebb mint a múlt évben. Még mindig 25% a tudatlanul felnőttek száma. Most, a mikor már az országgyűlésen elhangzott beszédek után teljesen tisztába lehetünk azzal, hogy az 1848. XX. t.-c. a melynek végrehajtásától reméltük több bajaink között isko-laügyünk orvoslását is, nem fog végrehajtatni: igazán

megszivlelendő azon kérdés, vajjon eleget tudnak-e majd tenni az iskola fentartó testületek erkölcsi kötelességöket, a gyermekeiket taníttató szülők, még inkább az állam kívánságainak?!...

Érdekes elvi vitára adott alkalmat egy — önmagában véve nevetséges — kérdés. A dédai egyházban, — hogy másokról most ne is beszéljek — szintén meg van az az ósdi, keresztyén ellenes, — a felebaráti szeretetet teljesen ignoráló szokás, — hogy a nemesek és parasztok, illetve azok utódai a templomban nem csak, hogy külön ülnek, de külön is vesznek urvacsorát, mint egyik tanácsbiránk helyesen megjegyezte, csak épen az hiányzik még, hogy a pap külön is imádkozzék értök. A presbyterium belátván ezt a ma már tarthatatlan helyzetet, a régi szokást teljesen eltörte. Recte! Hanem az már nem helyes és nem dicséretreméltó, hogy az egyházközségi közgyűlés ezt a határozatot megsemmisítette, hagyván mindent a régiben. Fellebezés folytán ez a két homlok egyenes határozat terjesztetvén a közgyűlés elé, az eddig elmondottakból teljes joggal mindenki azt következtetheti, hogy hiszen itt nagyon könnyű volt a választás a kérdést illetőleg *elvi vitakozásról* szó se lehet. Magát a kérdés lényegét illetőleg nem is volt eltérés, a vitakozás csak is a körül forgott: vajjon eltérhet-e az egyházmege ezen komoly és megszivlelendő esetben azon régi határozatától, mely szerint „a templomi székek rendezésébe nem avatkozik, az tisztán az egyház jogkörébe utalja“. A nagy többség tiszta liberális állásponton úgy gondolkodott, hogy: igen, s hogy egy téves (ép az az eset a bizonyíték) és kerékkötő határozathoz való ragaszkodással nem lehet a XX. század műveltségét arcul verni, a presbyterium határozatát emelte érvényre.

Hunyady Béla az e. m. 35 éven át vil. tanácsbirája, tisztségéről minden okadatolás nélkül lemondott. A további megmaradásra előbb az elnökség, majd egy külön küldöttség próbálta meg reábirni. de mint hírlík, eredmény nélkül. Egyh. ker. képviselőkké megválasztattak: *Kallós Tivadar*, *Varga Sándor* rendes: *Janka Gyula* és *Szabó Albert* póttagokul.

A mit gyűlés elején, a zöld asztalnál igen sokan vártak, egy elnöki megnyitó beszédben a mai válságos állapotok feltüntetését, vagy, a mit meg joggal vártunk, e. m. gondnokunknak, egyszersmind orsz. gy. képviselőnknek véleményét az 1848. XX. t.-c. cikket illetőleg: mindez, ha késett is, el nem maradt, megismertük gondolkozását a fehér asztalnál. „Nem tartom helyesnek, mert végtelen sok terhet rakna az *állam polgárok* vállaira, . . . különben is én az államtól nem szeretek kérni semmit, mert két annyit követel érte, . . . kövételjük csak a felekezetek fokozottabb segélyezését stb“. körülbelöl ez volt a beszédének magva, tehát felfogása ugyanaz, a mi a kormányé, és a mit a kormánypárt nevében Szentiványi kifejtett.

A beszédre mely mindenkit hidegen hagyott, utánna a már megszokott taps és helyeslés is elmaradt, előbb *Kallós T.* majd *Varga S.* adták meg a választ. fejtették ki, hogy e. m. gondnokunk gondolkodásával, nézetével, bármennyire tiszteletreméltó legyen is az, az e. megyében csaknem egyedül áll; álláspontjának, azon érvelésének, hogy a t.-c. végrehajtása sok teherrel járna, meg van a határozott tévedése is, mert hiszen azt a végtelen terhet mi a hadügyminiszter jóvoltából ugyis megkapjuk, s ha már fizetünk, kapjunk vissza valamit belőle. Különben is, (*Varga*) egy létező törvénynek végrehajtását, a mig az más törvény által hatályát nem veszti, joga van az állam mindegyik pol-

gárának követelni; és nekünk, (Kallós) most a 12-ik órában, mikor a terhek már csaknem teljesen elviselhetetlenekké lettek, holott az állam más polgárai ilyen nagy egyházi terheket nem ismernek, már csak a jog-egyenlőségért s kell ezt követelnünk, ha másképp nem lehet, a securalisatióval. Szívből szívekhez szóltak mind-aketten, szereztek egyszersmind egy élvezetes órát mindnyájunknak.

Sütő Áron
gáti ref. lelkész.

IRODALOM.

Könyvbírálat és ismertetés.

Debreceni Lelkésztár. Első kötet. Gyakorlati evang. reform. Papi-lexikon. Szerkesztette S. Szabó József fölszentelt lelkész, debreceni kollégiumi tanár. Ara füzve 6 korona, kötve 7 korona. Debrecen, 1902. Telegdi K. Lajos utóda Eperjesy István kiadása.

(Folytatás.)

A tizenötödik alkalmi beszéd „A konkoly és tiszta buza.” Homilia. Szerzője Kiss Ferencz: Alapigéje Mát. XIII. 24—30. és 36—43. Tévesen van szedve a textus Mát XII-nek. Kitünő munka, a tanúságok nagyon jól vannak benne a helyi viszonyokra vonatkozólag alkalmazva és lehozva. Sikerral használható.

A tizenhatodik számú munka címe: „Mit igyunk?” Urvacsoraosztási. Ujborra. Alapige II. Móz. XV. 24. Szerzője K. Tóth Kálmán. Ugy a gyakorlati életből, mint a szentírásból vett sok hasznos és tanító példái által tűnik fel. Különösen szép az első rész, midőn meghordoz a világ országutján, s elének tárja az ott lépten-nyomon található kísértéseket.

A 17. számú beszéd és imádság iskola-felszenteléskor mondatott. Címe: „Az iskola szellemi bölcső.” Bölcsője 1) istenország tagjainak, 2) a haza polgárainak. Textus nélkül iskolában mondatott. Imádsága hosszúságos. Szerzője Nagy Károly makói lelkész. Itt észrevételezem azt a mit az ötödik számú beszédnél is felkellett volna hoznom, hogy ezt a „szentelés” szót lehetőleg ne használjuk.

A tizenhétedik számú beszéd árvaházban tartott karácsonyfa állításkor. Tartotta Czinke István rimaszombati lelkész. Van hozzá egy kis rövid de értelmes imádság is.

A tizenkilencedik számú „Lelkeszi bucsu beszéd.” Címe: „Mire irányult az én szeretetem közöttetek?” Alapigéje: Ján. XIII. 34. Főtétele a cím. Három részben fejt ki, hogy 1) igyekeztem terjeszteni a lelkivilágosságot, 2) ápolni a békességet, 3) Enyhíteni a szenvedést. A ki úgy számolhat be működéséről, mint szerző, az helyét jól töltötte be.

E) alatt keresztelési beszédek és imák következnek.

Az első számú Csánky Bénéiaminé, mondotta saját gyermeke keresztelésékor. Ez a rövid kis beszéd gyönyörű gondolatokkal van telítve. Meglátszik hogy az édesapa beszél szerelme gyümölcséhez. Azonban az újszülött öntudatlan csecsemőhöz felesleges beszélni a keresztelő lelkésznek.

A második számú keresztelési beszéd és imádság szintén jó munka. Szerzője Rác István szatmári lelkész.

A harmadik számú „Az ev. ref. egyházba áttért művelt zsidó család megkeresztelésekor” mondatott Vásárhelyi Zsigmond által. Tartalmas szép munka, taláiban van felhasználva Saulus megtérése. Van hozzá imádság is.

A negyedik számú „Felnőtt zsidó leány megkeresztelésekor” tartatott. Beszéd és imádság. Szerzője Segesváry József esperes. A véghezvitel módjára nézve a 3. és 4. számú dolgozatok között az a különbség van, hogy amabban a lelkész maga mondja el az apostoli hitformát s aztán teszi fel a kérdést. Az utóbbiban pedig a felavatandó mondja el azt.

F) alatt konfirmációi beszédek és imák következnek.

Az első számú beszéd a Czinke Istváné. Teljesen jó munka. Nála szerepel a kézadás. Hajdan minket is úgy vett fel a mi öreg lelkészünk. Az a kézadás valami nemes önérzettel töltötte el gyermeki szívünket.

A második számú konfirmációi beszéd Sulyok István nagyváradi lelkészé. Beszéde megérthetése végett hivatkozik alkalmi textusára I. Móz. XXXII. 28. 29. Itt a Móz. elől elmaradt az 1. a szedéskor. Szintén jó munka.

A harmadik számú „Áttérőhöz intézett hiterősítő beszéd”. Szerzője Lévay Lajos. Az előbb említett kézfogást ő is alkalmazza. Határozott irányu jó munka.

G) alatt urvacsorai beszédek és imák következnek.

Az első számú templom avatáskor mondatott dr. Erdős József által. Az egész szertartás ki van dolgozva. A három kérdés korszerűen van formálva, de úgy, hogy eredetiségéből semmit sem veszített. Gondosan kidolgozott munka.

A második számú új kenyéri alkalomra készítette Czinke István r.-szombati lelkész.

A harmadik számú „Templom avatási ünnepen mondotta Szikszay András ibrányi lelkész. Beszédek és imádságok. A három kérdés úgy látszik a saját hitvallása, mert nem egyezik a Mitrovics-féle kérdésekkel sem.

Az urvacsorai beszédek és imádságokat befejezi a negyedik számú, melyet „Új templomban az újbori urvacsora osztásra és az urasztalához először járuló növendékekre tekintettel” tartott Sulyok István váradi lelkész. Jó alkalmi munka.

H) alatt esketési beszédek és imák következnek. Az első számú a Lévay Lajosé, a második tartalmas és magvas beszédet Csánki Beniamin írta. A harmadikat Mitrovics Gyula debreceni lelkész unokatestvér esketésekor mondotta. A negyedik számú a Rác István szatmári lelkészé. Mind a négy kifogástalan dolgozat.

Az ötödik számú terjedelmes beszédet rokon lelkész esketésekor mondotta Nagy Károly makói lelkész. Előfőhásza nagyon mesterkélty stlyu p. u. „zengjen kebelünkben az erős hitnek és bizalomnak csengő szözata”. Van a beszédben egy vers is a szerelemről. Szerzőnek sajátsága a dagályosság, p. u. „mint lágyan zengő hárfának dallamai az akkordokban” vagy ez: „közvetlenebb hatással lengjenek az egekbe”. Utó imádságában elhagyja az Ament.

A hatodik számú beszédet lelkész esketésekor mondotta Sulyok István n.-váradi lelkész. A hetedik számú Dr. Baltazár Dezső mondotta olyan alkalommal midőn a menyasszony osztrák honosságú és r. kath. vallású volt. Gyönyörűen kidolgozott erőteljes munka. A nyolcadik számú esketési beszédet és imádságot

Szele György bakonszegi lelkész mondotta templom avatáskor. Mind a beszéd, mind az imádság rithmikus.

A kilencedik számú ág. ev. magyar ifju, s r. kath. menyasszony esketésekor mondatott. A különös alkalmat igen szépen használja fel szerző Babay Kálmán moha-keresztési lelkész. Tőle van a tizedik számú beszéd is, melyet másközségben lakó felek esketésekor mondott. Ha bár a beszédet általánosan jónak tartom, mindazáltal az első ember párról szóló részletét a bevezetésben nagyon elhasználnak tartom.

(Folyt. köv.)

Felsővégesi.

—
„Hogyan lettem én baptistává és miért nem voltam jó baptista? Tizenhárom évi tanulságos tapasztalataim a magyarországi baptistákról.”
 Irtta: Stern Herman. Ára 20 fillér. Megjelent Horovitz Zsigmond könyvnyomdájában. Esemény számba menő röpirat, melyet nagy jó akarattal ajánlunk a magyarországi protestáns s különösen református lelkészkar és egyháztanácsok pártoló figyelmébe. Valamikor e lap szerkesztője is irt egy röpiratot a baptista mozgalmak ellen, mely hogy ért valamit, bizonyítja az, hogy 2 kiadásban jelent meg. Irtak mások is; de a dolog természetéből kifolyólag egy sem oly közvetlen; egy sem oly tanulságos mint a kezünk alatt levő 30 oldalas röpirat. **Igazán saját egyházunk érdeke követeli, hogy essel gyülekezeteinket elárasszuk.** Főleg azon helyeken lesz nagy hatása, hol a baptismus még mindig terjed, vagy éppen keletkezéskor van. De el kell ezt terjeszteni ott is, hol a szellemi és lelki stréberségnek ez a neme már lokalizálva van. Írója Debrecenben és vidékén már eddig is szétrobbantotta a baptistákat; valószínű, hogy röpiratának ez a hatása leendő más vidékeken és más gyülekezetekben is. Ime tehát nem a lelkész, hanem most már egy olyan ember leplezi le kéréltetlenül a rajongókat, ki 13 esztendeig maga is köztük élt s egész életüket töviről-hegyére ismeri. Tájékozás végett megjegyzem, hogy Stern Herman zsidónak született; ezelőtt másfél évvel mint nyomdász Debrecenbe került s azóta lapunknak a „Debreceni Protestáns Lap”-nak a szerkesztője. Saját állítása szerént itt ismerkedett meg református hittanunkkal, s ma már egész családjával együtt református egyházunk híve. Tapasztalatait éppen a mi ösztönzésünkre írta meg. A pártolást már csak azért is megérdemli, mert nappal kenyerét keresve, nehéz éjjeli munkára volt kényszerülve, hogy füzetét összeállthassa s ennek kiadása tetemes anyagi áldozatába került. De ismétljük: ez mellékes érdek; a fő az; hogy egyszerű, keresetlen nyelven olyan dolgokról világosít fel művében, melyekről sem nekünk, sem a mi híveinknek tudomásunk sem lehetett. Hogy miről van itt szó: sejteti a mű beosztása. Őt szakaszra osztlik. Mint előszavában maga a szerző mondja: 1. Leírja, hogy lett baptistává? 2. Elmondja élményeit. 3. Leleplezi a baptista vezérek visszaéléseit. 4. Szól a sákramentumokról. 5. Kifejti hogy a kálvinistának nem kell baptistává vagy nazarénussá lenni, hogy idvezüljön; eljuthat az idveségre a saját egyházában is.

A megrendelések szerző nevében Debrecenben Árpád-tér 8. szám alá intézendők.

S minthogy a postaköltségek körül való megtakarításra figyelemmel kell lennie, — 10 példánynál kevesebbet senkinek sem küldhet. De már 10 példányt s azon felüli mennyiséget bérmentve hajlandó a pénz előleges bekül-

dése mellett expediálni. Végül is melegen ajánljuk a lelkészek és egyháztanácsok pártoló figyelmébe. E. L.

„**A dél-afrikai háború; annak okai és vezetése**”. Ily című nagyérdekű füzet jelent meg Budapesten, Szilágyi Béla bizományában, Conan Doyle, a híres angol költő és író tollából Aliquis magyar fordításában. A könyv címe híven jelzi annak tartalmát; nagy vonásokban, de dícséretes tárgyilagossággal festi a burok történetét, az angolokkal való viszály eredetét s a háborunak nem sorrend szerint való eseményeit, hanem mindkét részről való viselése módját. A magyar olvasó, a ki lelkiismeretesen akarja megítélni a Dél-Afrikában folyó dolgokat s nem éri be a napilapok által eléje tált frázisokkal, igen sok tanulságosat találhat a 164 oldalra terjedő könyvben, melynek ára mindössze 60 fillér. Conan Doyle nem mindenben ért egyet saját kormányával és nemzetével sem, s mint teljesen független emberhez illik, ezt nyíltan ki is mondja. A fősúlyt arra fekteti, hogy megcáfolja az angolok kegyetlenkedéséről és a concentrált táborokról a Dr. Leyds által pénzelt és a concentrált táborokról a Dr. Leyds által pénzelt sajtóból s ennek révén nálunk is elterjedt híreszteléseket. A jóhiszemű és elfogulatlan olvasó csakhamar be is látja, hogy e híresztelések közönségs rágalmak. Nekünk magyaroknak kétszeres kötelességünk a Conan Doyle személyes dél-afrikai tapasztalatain alapuló védekezésről tudomást venni, először, mert az igazságot mindnyájan tartozunk keresni s másodsor, mert minket is elég gyakran megrágalmaznak Európa előtt a románok és a szászok s nekünk is jól esik, ha alkalmunk nyílik az igazság constatalására. A fölötébb érdekes és igen olcsó könyvet legmelegebben ajánljuk olvasóinknak. Kapható minden könyvkereskedésben és a „Magyar Génius” kiadóhivatala utján is. Ára: 60 fillér.

—
A Magyar könyvtár most megjelent áprilisi sorozata újra több értékes füzetrel gyarapította e Radó Antal szerkesztette kiváló gyűjteményt. A 283. szám „Március 15 iki szózatok — A szabadságharcból” címmel összegyűjtve közli kosszorús költőnknek, Jókai Mórnak amaz ünnepi beszédeit, a melyeket március idusának évfordulóján a nyilvánosság előtt mondott. A füzet második része érdekesebb emlékeztető emlékeztető emlékeztető föl a szabadságharc idejéből. — Egyik legkiválóbb ifjú elbeszélőnk, Kemechey Jenőt, mutatja be a 281. szám, a hol Bodrogekői Történetek címmel négy érdekesítő történet keretében festi a vidéki gentry-életet. Igazi gyöngye a novelláknak a Téglakirály. — A 282. szám a symbolista irodalom főképviseletjét, a belga Maeterlinck-et vezeti be először irodalmunkba. Dr. Marquis Géza kitűnő fordításában a nagy írónak két méltán leghíresebb darabját közli, A hivatlan vendég-et és A vakok-at. — A 279. szám Tacitus Germánia-ját adja, a klasszikus irodalomnak ezt a mintaszerű néprajzi essay-jét, Tonelli Sándor jeles új fordításában és jegyzetével. — A Magyar Könyvtár egyes száma 30 fillér. Egyes füzetek, valamint a teljes gyűjtemény részletfizetésre is megrendelhetők a Lampel-Wodianer féle udv. könyvkereskedésben, Andrassy-ut 21. szám.

KÜLFÖLD.

Az evangéliatio munkája Svájc katolikus kantonjaiban.

A svájci reformátusok figyelme újabb időben különösen Tessin kanton felé irányul, a hol az evangéliom

minden látszat szerint igen jó talajra talált, talán azért is, mivel közel laknak a piemonti valdensék. Baselben a mult század nyolcvanas éveinek a végén egy társulat, illetve egy bizottság állott össze, a mely célul az evangelisatió munkáját tűzte ki Tessinben. Előttem fekszik ennek a bizottságnak egyik jelentése, a melyből igen érdekesen kiviláglik, hogy az evangéliom mint tör utat magának lépésről-lépésre.* A jelentésből hadd álljon itt a többek között szószert a következő: „Az erőszakoskodás és üldözés ellen való küzdelem ideje szerencsésen elmúlt és Tessin katolikus lakosságának eddigi ellenséges érzelme a protestánsok iránt teljesen megváltozott és ez nemcsak a katolikus lakosok személyes érintkezésében, hanem a hatóság jó indulatában is nyilvánul. A tanfelügyelők iskoláink iránt barátságosan viselkednek s felölök jó bizonyítványt állitanak ki. Lelkészüket Zamperini több helyre meghívják évszázó vizsgákra; a tessini tanító-egyesület pedig, a mely szabályzatában első helyre állítja a katolikus vallás fenntartását, évi gyűlésére hívja meg mindig a prot. lelkészt. Az a meggyőződés, hogy a szentírás olvasása s általában az evangéliomi hit nem hozza létre azon áldatlan hatást, a melyet a római klerus állít, — mind jobban terjed. A nyilvános közvéleménynek ezen megváltoztatására bizonyára igen sokat tett önkéntelenül is Vincenzo Molo püspöki titkárnak a böjti pásztorlevele, a melyet 1898-ban husvétkor nemcsak minden szószékéből ki kellett hirdetni, hanem minden klerikális ujságnak mint mellékletet kiadni. A reformátorok legdurvább gyalázása után, a mely minden történelmi tényt lábbal tapod, a következő mondatban éri el csúcspontját ezen pamphlet: „Egy protestáns, a ki valamely jót tesz, azt nem szektájának a tanai szerint, hanem azoknak ellenére teszi.“

A tessini evangélikus diasporának nevezetes helyei: Biasca, Bellinzona, Locorno, Chiasso, Lugano, Brissago, Osogno stb. Biascaban volt az első protestáns templom, a mely évekig egyedül állott Tessinben. Zamperini lelkész mindent elkövetett, hogy ezen egyházközséget virágzóvá tegye. Létesített népiskolát, óvodát és vasárnap-i iskolát. Kár hogy Zamperini hét évi működés után Itáliába távozott. Helyét 1900. augusztusban az ifju Bossi Lajos foglalta el, a ki fia a három évvel ezelőtt elhalt buzgó olasz lelkésznek Bossinak, a kiről már e becses laphan egyszer megemlékeztem. Locornóban a mult év március 12-én avatták fel az új evangélikus kápolnát, a mely 40 ezer frankba került. Legtöbb adomány érkezett erre a célra Zürichből, a hol néhány olyan család utódai laknak, a melyeket 1555-ben evangéliomi hitökért száműztek Locornóból, mint például a Muralt, Orelli stb. család. Még ennél előbb avattak fel egy másik templomot Bellinzonában, nevezetesen 1900. nov. 26-án. Végül 1901. okt. 6-án Luganóban szenteltek fel az új protestáns templomot. Van még ezenkívül egy kis prot. kápolna Astanóban, míg Novaggio hegyi községben most akarnak egy újat építeni. Így terjed lassanként Tessin kantonban az evangéliom s foglalja el a sötétség helyét a világosság.

Szintén igen szép eredménnyel halad előre az evangelisatió munkája Wallisban. Egy pár évvel ezelőtt, a midőn Wallisban megkezdtek a Simplon-alagut építését, egy evangélikus genfi társaság az alagúthoz közfelfkő Natersben vendéglőt állított fel, a hol a munkások olcsón és jól étkezhetnek, de semmiféle alkoholos italt nem kaphatnak. A vendéglős a tudatlan

* Siebenter Bericht über die Evangelisation im Kanton Tessin für die Jahre 1898/99.

olasz munkásokat ingyen tanítja írni, olvasni és számolni. Olvasókönyv a biblia, a mely még sok munkás előtt ismeretlen. Van ezenkívül a vendéglőben olvasó terem leginkább vallásos iratokból álló könyvtárral. Igen érdekesen jegyezte meg egyik olasz munkás a bibliáról: „A biblia olvasása sokkal jobban esett nekem, mint a legjobb ebéd.“

Nem csekély szolgálatot tesz az evangelisatió ügyének azon egyesület, a mely arra a célra alakult, miszerint nyáron a gyógyfürdőkön időző vendégeknek alkalom nyújtassék evangélikus isteniszteleteken részt venni. E végből az egyesület minden nagyobb gyógyfürdő helyre kiküld nyáron egy-egy lelkészt a ki aztán a körülményekhez képest naponként, vagy csak vasárnap isteniszteletet tart a fürdővendégeknek. Ilyen állomás, a hol nyáron isteniszteletet tartanak, a német Svájcban 14, a francia Svájcban 16 van.* A mult nyáron 47 lelkész végezte a cura-pastoralis kötelességét különböző gyógyfürdőkön. Az élő szó mellett prot. szellemű lapokkal is terjesztették az evangélium airdását. A „Christ. Volksbote“, „Chr. Volksfreund“, Appenzeller Sonntagsblatt,* továbbá a „Stuttgarter Sonntagsblatt“ egyes számaait 7500 példányban ingyen osztották szét a fürdővendégek és alkalmazottak között.

Igy működnek a svájciak az evangelisatió terén s ezen buzgó működésnek tulajdonítható, hogy az evangéliom iránt való vágy Svájc katolikus kantonjaiban épen úgy megvan, mint Európa azon államaiban, a melyeket eddig a klerikalizmus teljesen lenyűgözött, de a melyekben most már a felvilágosodást meg nem gátolhatja haladásában.

(Vége.)

Veress István
ev. ref. lelkész.

NEKROLOG.

LÉNÁRT PÉTER.

1836—1902.

Az ev. ref. lelképásztorok halálesete mindig lelki forradalmat idéz elő. Ritka a részvétnek másutt s más-kor olyan fokú megnyilatkozása, minő, mint a tapasztalat igazolja, különösen a lelképásztor koporsója körül megjelen. Ott mindenki veszített; az Ur földi országa kipróbált hadvezért; a hívek serege pástort; a társadalom szűkebb vagy szélesebb körben az eszmék harcosát s legtöbbit az elmaradt család: a kenyérkereső főt!

Oh bizony tehát mindenkor igaz és szent az a fájdalom, mely hullámaival koporsóját körülveszi!

Ama megnyilatkozó páratlan részvét és fájdalom okát az ő páratlan élethivatásában s állásában találom.

Az a hatalom, melyet ő hirdet s képvisel, páratlan; az az ország, melynek harcosa, az egész világot magába ölelő Istenországa; jelvényei páratlanok; az Ur Jézusról származtak reá: töviskorona s bársonypalást. (Lásd János 19, 5.) Felelőssége a lelkésznek kíváloan lelki, szellemi, mert az a birodalom, melynek érdekében dolgozik, legelső sorban ilyen felelősséget követel.

* Lásd Jahresbericht des schw. Vereins für evangelischen Gottesdienst an Kurorten vom Jahr 1901.

Érthető tehát, ha mikor az Istenországa munkájának jelvényei a halál szavára lehullanak, zuhanásuk nagyobb robajjal történik, mint mikor lehull egy földi fejedelem aranykoronája.

Töviskorona s bársony palást! Ki ne ismerne e jelvényekről a lelkipásztorra?! Hiszen az ő élete s működése általában a tövisekre emlékeztet: életében ő még ma is a meg nem értett előharcosok birodalmába tartozik, kiknek küzdelmes pályafutásuk után csak akkor mozdul meg személye körül a ragaszkodás és részvét hulláma, mely hízlegően körülesapdossa; csak akkor fonódik babér homlokára, midőn az nem nevel többé verejték-gyöngyöket; midőn az agyvelő munkája megállott, a szív utolsó dobbanása megszűnt.

Abban a forgatagban, melyen egy lelkész pályafutása keresztül vetődik, nagyon kevés a szerencsés, legtöbb nem az sem e pálya kezdetén, sem folyamában, sem különösebben a végén, sőt sokszor a vég a keserűség gyümölcseit termi meg számára az ohajtott boldogság helyett.

* * *

Az én kedves atyai barátom, kinek fekete koporsóját még egyszer lelkiszemeim elé idézem, mielőtt a mulandóság tengerében végkép elmerülne, nem tartozott azon szerencsések közé a lelkési pályán, kik a lelkőkben élő gazdag tartalmat a gyakorlati siker és jutalom árán hasznosítják az Istenországa polgárai között. Az ő élete sok lelkipásztoré: lánggal égő buzgalom, igazi hivatottság, hányatott élet... szuró tövisek!

Fundamentális törvény, hogy kiki boldogsága alapfeltételét legelső sorban *önmagában* találja meg; ki e törvényt, mikor lelkési állást foglalt magamagában szigorúan meg nem mérlegeli, bő része lesz a családásokban s a gazdag változatu küzdelmekben.

Sem a tisztesség, sem a szeretet, melylyel halottam iránt viseltetem, meg nem engedi, hogy az ő pályafutásában az egyéni ideál s real egymásra való hatását boncolgassam, mert akaratlan tévedéseknek tehetném ki magam, de egy jelenetet temetése alkalmából leírok, mint a mely előttem sokat, mindent megmagyarázott.

Remek megható jelenet!

Az édes apa egyszerű fekete koporsójára az özvegy s nyolc élő gyermek ráborul, néhány még kiskoru. Mint egy ritka élőkoszoru! Meghatottságom mellett, mely a könnyekből fátyolt vont szemeimre, értékelgettem magamban ez élő kövek fájdalmas feljajdulásait, s nekem úgy tetszik, mintha itt a legszebb halált látnám megörökítve, mintha látnám a töviskoronás Mestert állani széttárt karokkal áldást hintve tanítványa porsátorára! a köny és fájdalom eme mérhetetlen tenger felett!

S azok a lesápadt, vonagló arcok is mintha a vigasztalás hajnalsugárait öltötték volna fel, egy szent és magasztos remény élő alakjaira változtak volna át!

Azt gondoltam: a kit mint családapát ily igaz, ily nemes ragaszkodással s áldáskívánattal bocsátanak utolsó útjára övéi, az nagyobb családjától, gyülekezetétől is minden időben forró szeretetet érdemelt volna, mert igaz ember volt!

S hogy mégis sokat, méltatlanul szenvedett, vajjon nem azokat próbálja meg az Ur különösebben, a kiket szeret?!

Életrajzi adatait a következőkben adom: született 1836. szeptember 8-án M.-Pércsen földmives szülektől. Iskoláit Debrecenben kezdte s végezte. 1859-ben rek-

tori állást foglalt Pacséron (Baranyam.), 1863-ban Bihar-Diószegen segéd és helyettes lelkész, 1867-ben rendes lelkész Alsó-Ábrányban, innen elválasztják Poklostelekre majd Uj-létára, s ott töltött 12 évi működése után B.-Sonkolyosra. Nősült 1863-ban, feleségül vette Almásy Teréziát, kivel 39 évi boldog házasságot töltött, frigyüket az Ur 12 gyermekkel áldotta meg, kik közül életben maradt 8. A különben hatalmas, egészséges szervezetü egyént az influenza f. év január közepén ágyba döntötte, honnan nem is kelt föl többé. Meghalt jan. 31-én, eltemettük febr. 2-án nagy részvét mellett. Koporsóját körül álló lelkésztársai közül a háznál Sipos Imre belényesi lelkész imát, alulírott a templomban halotti egyházi beszédet (Ján. 19, 5. alapján), s a sirnál Nagy Márton fenesi lelkésztársunk siri beszédet mondott.

Áldás és béke porain!
Gyanta, 1902. március hó.

Diósségi Mihály,
ev. ref. lelkész.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Az iskolázás Debrecenben.** Egyik helyi lapból t. i. a „Debrecenből“ vcszszük át a következő adatokat: „Az ev. ref. elemiiskolák tulzsufoltsága ügyében kiküldött vegyes bizottság gyűlést tartott a városháza nagy tanácsstermében *Simonffy Imre* kir. tanácsos polgármester elnökele alatt s kitünt hogy Debrecenben mintegy 1200 tanköteles gyermek van a kiknek nincsen hely az iskolában sem tanító nincsen, a kitől tanulnának! Érdemes statisztika ez s még érdekesebb Kiss Albert ur azon elfogadásra talált indítványa, hogy az egyházkerületől kérjék el továbbra is azt a *kollegiumi 4 tantermet*, melyeket eddig is használtak, de a melyekre nézve az egyházkerület a kiköltözést már rég kimondta. Kiváncsiak vagyunk az egyházkerület határozatára, s még inkább arra, hogy esetleg mi fog történni azokkal a *theologusokkal es tanítóképezdészekkel*, kiknek a *kollegiumban hely nem jutván, kénytelenek voltak eddig is kint a városon fogadott szobákban lakni!*?

— **Canonica visitatio.** Dávidházy János a debreceni ev. reform. egyházmegye esperese folyó évi egyházlátogatás körutját május 1-én kezdi meg Berettyó-Ujfaluban, Debrecenben az iskolák vizsgálata május 12-16 napjain fog megtartatni, az anyagi ügyek vizsgálata később, körülbelöl augusztus havában leend.

— **Iskolalátogatás a Svetits intézetben.** Egyik debreceni lapból olvassuk a következő érdekes hírcsokét: „A Svetits-leánynevelő intézet tantervét, látogatottságát, s a növendékek előmenetelét két kiküldött tanügyi férfi vizsgálja meg e héten. *Sipos Orbán* kir. tanfelügyelő és *Palotai László* preláus-kanonok végzik az iskolalátogatást. Az előbbi a tanügyi kormány, utóbbi az egyházmegye kiküldöttje. Ez a hírcske azért rendkívül érdekes, mert az a Svetits-intézet tudvalevőleg Debrecenben és Hajdúvármegye területén van, itt pedig a kir. tanfelügyelőt történetesen nem *Sipos Orbánnak*, hanem *Csánky Viktornak* hívják. Mi lehet hát annak a magyarázata hogy a „tanügyi kormány“ nevében e vizsgálattal nem *Csánky*, hanem *Sipos Orbán* a biharvármegyei tanfelügyelő hivatott meg? Hát csak az, hogy *Csánky Viktor* református vallásu ember s mint

ilyenek, úgy látszik, nincs semmi helye egy katolikus intézetben, még mint „a tanügyi kormány“ kiküldöttjének sem! És az ultramontán sajtó mégis panaszkodik, hogy mennyire liberalis ma Magyarországon az a „tanügyi kormány“ . . .!!! Mi pedig, mikor másfél évvel ezelőtt a kerületi közgyűlésen arról volt szó, hogy vajjon a kollégiumi könyvtárt belevigyük-e a múzeumok és könyvtárak országos szövetségébe, melynek elnöke *Fraknói Vilmos*, tehát egy róm. kath. püspök: tultetük magunkat azon a kérdésen, hogy ezentul ez a különben derék és tudományos férfi fogja a mi könyvtárunkat felülvizsgálgatni . . .!!! Pax!

— **Értesítés az Ármós Bálint családi-alapítvány életbeléptetéséről.** A debreceni ev. ref. főgymnasium igazgatósága ez uton is értesíti, a bárhol lakó, de a bagaméri Ármós családból származó, családtagokat, hogy az Ármós Bálint-féle családi alapítvány, melynek 800 korona évi jövedelme egy a debreceni főiskolában tanuló Ármós családbeli ifju neveltetésére fordítandó, életbelépett. A kik tenát ez alapítvány élvezetére magukat illetékeseknek tartják: keresztlevéllel, családi leszármazási-táblával, szegénységi, s iskolai bizonyítványokkal ellátott kérvényeiket folyó évi május 21. napjáig a debreceni ev. ref. főgymnasiumi igazgatóságához, mint az alapítvány ez időszertinti gondnokságához adják be.

— **Köszönet-nyilvánítás.** Nagytiszteletű szerkesztő ur! Szatmárvármegyében a nagykárolyi ev. ref. egyházmegyében kebelezett szentmiklósi ev. ref. egyházunk mindössze 14 ev. ref. családot számlál. Ez a néhány család tartja fenn teljes tisztességben anyaszentegyházunkat, a nagy számú román nemzetiség között. Eme 14 ev. ref. család közül egy az ifju Romona György, a f. év február havában — tüzvész folytán — minden földi vagyonát elvesztette. Nyomban esdősózatot küldöttem a vagyonosabb egyházak nt. lelkészeihez, hogy mentsük meg eme jóra való ifju hitsorsosunkat a végpusztulástól, mert ha még, 3—4 ilyen szerencsétlenség támadna köztünk, kised egyházunk, az enyészetbe sülyed. A kegyelem Istene megáldotta lépésemet, mert a jó szívek könyörületre indultak s eddig a következő adományokat küldték be nevezett lelkészársaim: n.-eesedi ev. ref. egyház 10 korona, ér-körtvélyesi kegyes hívek: 9 korona, püspökladányi egyház 2 korona, domahidai kegyes hívek: 9 kor. 26 fill. derceni kegyes hívek: 6 kor. az aradi jó szívű egyház hívei 27 kor. 50 fill. mezőturi egyház 5 k. hajduhadházi egyház 4 kor. kabalai kegyes hívek: 15 kor. 76 fill. földesi kegyes adakozók: 21 kor. hodászi kegyes hívek: 12 kor. h.-szoboszlói egyház 4 kor. n.-k. madarasi egyház 4 kor. Veress Ferencz egyház főgondnok ur 1 hekto buza, kisujszállási egyház 1 kor. Sz.-Miklós község szegény alap-pénztára 20 kor. Marlankovszky Károly budapesti vasúti hivatalnok róm. kath. vallású 2 k. vegyék az áldott lelkű adakozók az örökkévaló Istennek minden áldását, s a felsegélte ember társunknak soha el nem muló háláját. Szent-Miklós 1902. ápril. 24. Nagytiszteletű szerkesztő urat őszinte híve *Csighy István* ev. ref. lelkész.

— **A karcagi ev. ref. gymn. „Petőfi-önképzőköre“** 1902. ápr. 26-án Önk. könyvtára javára jól sikerült szavaló-estélyt rendezett a következő sorrendben: 1. Ének, előadta az ifj. énekkar. A darab igen jól intonált s gondos, tudatos tanítás gyümölcse, mely nem tévesztette hatását. 2. Az árvizi hajós, Vörösmarty M.-tól, szavalta Vörös Ferencz VI. o. t. szavalata mindenkit élénken s mélyen hatott meg. 3. A rab asszony,

Kiss Józseftől, szavalta Kvatkovszky Elemér VI. o. t. jól sikerült szavalatát a közönség nagy melegséggel fogadta. 4. Balatoni halászat, Eötvös K.-tól, felolvasta Györffy István VI. o. t. felolvasását nagy érdeklődéssel fogadta a közönség. 5. A kis savoyárd, Ábrányi E.-tól, szavalta Varga Antal VI. o. t. szavalata oly hatásos volt, hogy sokak szeméből könnyet csikart ki. 6. Az öngyilkos (monolog) Gabányitól, előadta Tüdös Lőrincz VI. o. t. a hatásos komikummal előadott monolog nevetésre ingerelte a jelenlevőket Taps sem hiányzott. 7. Rachel siralma, Arany János-tól, szavalta Kvatkovszky Elemér VI. o. t. szavalata nagy hatást keltett. A jól sikerült szavaló-estélyt „Marscillaisei“ induló gyujtó hangjaival fejezte be.

— **Vecsei Sándor aszonyvásári lelkész jubileuma.** Folyó év 20 án ünnepelte Vecsei Sándor egyh. megyei tanácsbíró, egyh. megyei pénztárnok, lelkészkezdésének negyedszázados jubileumát. Ünnepe volt az valóban, mert a tisztelet, szeretet s őszinte ragaszkodás a lelkész s hívei között a legmegindítóbb alakban nyilvánult. Nagy István esperes szívből jövő imája után Bányai László bagaméri lelkész s tanácsbíró CXV. zsolt. 1. verse alapján szerkesztett remek egyh. beszéde, — melyben a lelkészi hivatal nehéz, de magaslatos voltát megkapó szavakkal ecsetelte, — következett: majd azután az ünnepelt meghatottságtól könnyező szemekkel lépett a szöszékbé s buzgó imájában köszönte meg a Mindenbatónak a neki adott erőt, alázattal csókolta meg gondolatban sujtoló veszejét, melylyel őt több ízben keservesen illett! Istent s jóságát magasztalva, híveit hallgatóit megáldva, a szöszékből lejtött, s a tulajdonképeni ünnepi istentisztelet, a gyülekezet záróéneke után véget ért. Ezek után a küldöttségek tisztelgése következett a lelkészlakon. A presbytériumot Csóka Lajos tanító vezette, ki lelkes szavakban méltatva az ünnepelt érdemeit, az egyházhívek megbizásából, — az arany jellem symbolumaként, — egy értékes arany pecsétgyűrűt adott át a jubiléumnak, mint hívei szeretetének zálogát. A teljes számban megjelent községi képviselő testület szónoka a mindenki által szeretett Sárossy Károly főjegyző volt, ki is szép beszédben utalt azon üdvös alkotásokra, melyeket lelkész 25 évi működé-e alatt létesített, ki a polgári község érdekében is mindig vezérszerepet viselt! A római kath. egyház képviselőjében Velkey Imre plebános, premontréi kanonok megható szavakban emlékezett meg az elmúlt 25 évről, melyben a változandóság törvénye folytán ez alatt az elmúlt 25 év alatt sok minden változott, de egy, az ő állandó tisztelete s becsülése a jó pásztor az igaz emberbarát iránt nem változott meg pillanatra sem. A különböző küldöttségek szives jó kívánatait, elérékenyülten megköszönve az ünnepelt, régi kedves magyarszokás szerint, a férj helyett most a nő vette át a szót, ki vendégeit terített asztalánál páratlan vendégszeretettel látta el. Igen természetesen a fehér asztalnál is egyik jó kívánat a másikat érte. Fényes Endre kir. járásbíró, egyh. m. tanácsbíró, Révész Kálmán esperes, Sárossy Károly, Végh József poharköszöntői, mind-mind egy-egy levelét képezték azon koszorúnak, melyet Vecsei Sándor barátjuk 25 éves hű szolgálataival kiérdemelt! A község külső s belső előjáróin kívül ott láttuk az asztalnál az ünnepelt kedves testvéreit: özv. Révész Imrénét, özv. Árvay Bélánét, özv. Szőke Jánosnét Gizella leányával, s Vecsei Viktort. Ezekon kívül jelen voltak: Fényes Endre kir. járásbíró; Szekelyhid; Bányai László lelkész s neje Bagamér; Fazekas Imre, neje s Ilonka leányuk Érkeserü; Mis-

kolezy László lelkész s neje Gáborján; Végh József lelkész s neje Ér-Semjén; Csellei Dezső s neje Nagy-Váradi; Révész Kálmán esperes Kassa; Szabó Mihály lelkész Ottomány; Várkonyi Gábor kir. albiró Szekelyhid; Árvai Géza Debrecen. stb. Feljegyzésre méltónak tekintem azon szép jelenet megemlézését is, a midőn az ünnepelelt lelkész, egyháza iránti szeretetének, a nagy naphoz méltóan akarván kifejezést adni, az egyház gondnoknak egy remek műve arany urasztali serleget ajándékol eme szavakkal nyújtotta át: „a szolga adja Urának“!! A késő éjjeli órákban is együtt ülő társaságot, a legszivesebb vendéglátás asztalánál, legjobb kedély hangulatban, cigány zene mellett mulatva hagyta el. *Végh Ferencz.*

— **Pályázat amerikai magyar misszionárius állásokra.** Ily cím alatt három amerikai lelkész társam tett közlé nyilatkozatot e b. lap 15. számának Különfélék c. rovatában. Minthogy eme nyilatkozatban említett pályázati hirdetéseket én tettem közé, szükségesnek tartom amerikai lelkész társaim nyilatkozatára egy-pár észrevételt tenni. Hogy ama pályázati hirdetéseket közvettem, annak oka az volt, mert erre engem *Hamborszky Gyula* ur fölkért. Én nem ismerem *Hamborszky* urat, soha életemben se találkoztam vele s így azt se tudhatom, hogy ő végzett-e theológiát, vagy nem. De ha egyszer ő ilyesmire engem fölkér, azt gondolom, ha ezt megteszem, a jó hiszeműség kizárt dolog cselekedetemenél. Ami azt a dolgot illeti, mintha *Hamborszky* ur nem létező lelkészi állásokra hívogatná az itthoni lelkészeket, s így az egész dolog, család volna, nem hiszem, mert tényekkel tudom ennek ellenkezőjét igazolni. Nevezetesen: engem is meghívtak egy ilyen állomásra: *Jongston*ba s hogy meghívtak, arról *Kuthy Zoltán* newyorki lelkész ur is tudott, mert hiszen arra kért, hogy hozzá kimenő édes anyjának legyen kísérője s így ezzel a tényével elismerte, hogy igenis van Amerikában olyan lelkész állomás, amelyet *Hamborszky* ur szervezett. Nemcsak meghívtak pedig, hanem a hajójegyet is, az utiköltséget is megküldték, sőt az ottani presbitérium még mindig ír hozzám, hogy mért nem megyek ki hozzájuk. Igenis: az ottani *presbitérium*, ami nyilván bizonyítja, hogy csakugyan van egyház, aminek létezését nyilatkozó három lelkész társam kétségbe vonja. De hogy van lelkészi állomás, egyébbel is tudnám igazolni. Hanem elég erről ennyit. Már ami azt a dolgot illeti, hogy egy református lelkész elfogadhatja e egy presbitérián missio támogatását, anyagi segítségét, az más kérdés, még pedig elvi kérdés, ami fölött lehet vitakozni pro et contra. Én azonban a mellett a vélemény mellett vagyok, hogy református lelkész elfogadhatja Amerikában az anyagi támogatást e presbitérián missiótól. Igen, mert ez által az a lelkész még nem kötelezte el magát, hogy ő is áttér a presbitérián egyházba, sőt az a missio se kívánja, hogy az illető lelkész áttérjen az ő vallására és mert ilyen önzetlenül hozza meg a maga áldozatját, csak elismerést érdemel és köszönetet, nem pedig gáncsol. Hiszen még örülnünk kellene, hogy akadnak lelkes emberek, akik segítik azokat, a kik nem az ő aklukba tartoznak, a kik segítségére mennek a magyarnak, abban a nemzetiségi és vallási khaoszban, ahol jó szerencse, ha megtudnak maradni magyaroknak és reformátusoknak. Nagyon is elismerésre méltó az a missio, a mely papokat tart a magyarságnak idegen helyén, hogy azok ott is erősítsék a magyarságot, megőrizzék a magyar hazának, de megőrizzék a magyar Sionnak is. Nekem nagyon fontos az,

hogy ha már annyian, meg annyian vándorolnak ki Amerikában magyarok, hogy innen onnan már-már lesznek annyian, mint az itthoniak, azok a kik kivándorolnak, magyarok maradjanak még odakint is. És azt se gondolnám, hogy rosszat eselekedne az a presbitérián missio, amikor lelkészi állomásokat szervez, minden ellenköteleztetés nélkül, mert azt senki sem tagadhatja, hogy az Amerikában levő magyarok lelki gondozására nem elégséges az a kint levő tíz lelkész, akiket a német missio segít. Itthon is a lelkészi állomások szaporításáról beszélünk, hát odakint hogyne volna ez szükséges, ahol szinte nagyobb szükség van a lelkészekre, mert nem valami megbecsülhetetlen jó-e az, amikor azok a szegény kivándorlottak érzik, tudják azt, hogyha hazájukat el kellett is veszíteniök, de legalább egyházuk megmaradt számukra. Én e tekintetben a legnagyobb engedményeket meg tudnám tenni. A segítséget még a római egyháztól is el tudnám venni, ha azt ugyadná, mint ahogy a presbitérián egyház teszi minden ellen szolgálat várása, követelése nélkül. Ha pedig a kongregacionálista missio itt állítana föl ilyen lelkészi állomásokat, annak is csak örülni tudnék, mert egyházam segítségét jól esik látnom, akárhonnán jó is az a segítség, csak úgy tegye az a kongregacionálista, mint a presbitérián vagy a német ref. missio. Hogy pedig a presbitérián egyház olyan szegény volna, hogy segítséget meg kellene vonni hamarosan a felállított lelkészi állomásoktól, ebben megint úgy vagyok értesülve, hogy inkább a német missio a szegényebb, mint a presbitérián ugyan ismeretes lévén előttünk a hatalmas, erős angol egyházaknak anyagi fundamentuma. De ha lassanként csökkentené a segítséget a presbitérián missio, akkor is csak úgy járna el, mint a német missio, amelyről úgy tudom, hogy lassan-lassan lejjebb szállítja a támogatását, amilyen arányban az illető egyház erősödik, ami természetesen nem is lehet másképp, mert így apródonként mindig több-több lelkészi állomásszervezhetne. — Hanem mostanában az egyházaknak a szervezését abba hagyta. Vajjon mi lehet annak az oka? — Mert azt semmi esetre se lehet mondani, mintha újabb egyházak és lelkészi állomások szervezésére szükség nem volna! — Ennyit arra a nyilatkozatra. *Szentleányfalva*, 1902. ápril 21. *Juhász Sándor*, ev. ref. lelkész.

— **Hitfelekezeti statisztika.** A „Magyar Állam“ egyik múlt heti számában azt konstatálja, hogy „a protestantismus történelmi hivatása letűnt“ „s mai állapota nagyon sötét.“ Persze! csak Magyarországról szól! De hogy mennyire téved, arról ő is, más is igen könnyen meggyőződhetik, ha áttekintheti a következő kis statisztikát: Németországban 1890—1899-ig így áll az át- és kitérések mérlege:

A katholicismusról a protestáns egyházakba:	A protestantismusról a katholicismusra.
1890: 3015	1890: 554
1891: 3202	1891: 442
1892: 3342	1892: 550
1893: 3532	1893: 598
1894: 3821	1894: 659
1895: 3895	1895: 588
1896: 4366	1896: 664
1897: 4469	1897: 705
1898: 5176	1898: 699
1899: 5549	1899: 660

Ausztriában pedig ez a mérleg:

Ág. hitv.	Ref.	Ág. hitv.	Ref.
1890 : 620 ;	379	1890 : 302 ;	210
1891 : 740 ;	364	1891 : 419 ;	242
1892 : 597 ;	424	1892 : 377 ;	219
1893 : 798 ;	410	1893 : 426 ;	264
1894 : 755 ;	424	1894 : 406 ;	273
1895 : 757 ;	410	1895 : 473 ;	258
1896 : 947 ;	464	1896 : 495 ;	273
1897 : 927 ;	431	1897 : 469 ;	287
1898 : 1181 ;	417	1898 : 469 ;	275
1899 : 5886 ;	506	1899 : 499 ;	286

Ez a kimutatás bizony nem igen erősíti meg a „Magyar Állam“ állítását. Egy kissé elvetette a kalapácsnyelet. Egyébiránt szolgáljon ez a statisztika vizsgálatul azoknak is, kik közöttünk kétségbe vannak esve, hogy ha valami nagy csoda nem történik, világszerte vége van a protestantismusnak! Még csak annyit jegyzünk meg a fenti stat-tabelle magyarázatoként, hogy Ausztriában az 1899-ik évben mar a „Los von Rom“ mozgalom hatása mutatkozik.

— **Mindennél drágább** a jó egészség, mert ezen fordul meg az élet boldogsága. Az egészséges szegény bizony nem cserél a sinylődő gazdaggal. A milliomos szívesen odaadná kincseit, ha elvesztett egészségét visszanyerhetné és életét meghosszabbíthatná. Mégis hányan eltékozzák ezt a drága kincset, hanyagságból és könnyelműségből. A legerősebb szervezet sem képes mindig ellenállani az egészségi ártalmaknak. Különösen a gyorsan kifejlődő gége- és tüdőbajokat nem szabad kicsinyelni, mert ezek, ha gyökeret vernek, aláássák a legvirágzóbb egészséget is. Köhögés, rekedtség, asthma, torokfájás, tüdőcsucsbantalom, légesőhurut, vérköpés, tüdőhurut, nehézlégzés, a melyek idején való beavatkozásra könnyen elmulnak, gyakrabban válnak okozóivá a rettenetes tüdővésznek, mint gondolná az ember. Maga ellen vétkes, aki ezektől a bajoktól nem igyekszik mindjárt megszabadulni, holott ellenök oly szer áll rendelkezésére, a melynek hatása ki van próbálva.

A budapesti dianna gyógyszerárban kapható „Pectora“ a legmakacsabb esetekben bevált, a mint számos elismerő levél bizonyítja.

Aki valódi Pectorát akar kapni, forduljon a Diana-gyógyszertárhoz (Budapest, Károly-körút 5.) a mely a szer csomagját 2 koronájával küldi.

Szerkesztői üzenet.

F. Gy. Nagyikinda. A folyamodványt, okiratokkal felszerelve szeptember 1-ig beküldhetitek mindig a theol. dékáni hivatalhoz. A küldeményt köszönöm. Az egész családot üd. özlöm. — N. I. Kémer. Bejött. B. J. Kolozsvár. A Z. J.-nek irt s hozzám beérkezett választ arról a számról tárgyhalmaz miatt kénytelen voltam lehangolni. De a jövő számban közlését megkezdem. Az igazság és a protestáns szabad vizsgálódás elve követeli azt, hogy a támadásra a védelem szavait is halljuk. Különösen súlyt fektetek erre egy fiatal, ambitiosus s törekvő fiatal emberrel szemben. Nem tartanám helyesnek, éppen a protestantismus érdekében, ha a kezdő erőket, kemény kritikánkkal-visszarias tanánk. Csak arra kérem kedves öcsémet, hogy lehetőleg tárgyvilágos maradjon. — V. J. Balsa. Vettem : nagyon szívesen közlöm is ; csak türelmet kérek, mert ezenkívül már ké. hasonló irat fekszik a szerkesztő asztala fiókjában pár hét óta. Előbb tehát ezeknek

kell helyet adnom. — V. I. Rév és S. L. Krassó. Mindakettő jönni fog mihamarabb. — H. S. Chicago. A levelet, melyet köszönettel vettem, legközelebb kiadom. A panaszolt ügyre vonatkozólag illetékes helyen lépéseket tettem, ha a válasz megjön, lényegét azonnal tudatni fogom.

Tartalom-jegyzék: Áldozócsötörtők. E. L. — Tanügy: A konvent vegye kézbe az iskola államosítást. Veress Imre. — Közéletünk: Ev. reform. egyetemes konvent. — A debreceni egyházmegye közgyűlése. Sz. L. — Eyaázmegyei gyűlés. Felsővégesi. — A beregi ev. ref. egyházmegye közgyűlése. Sütő Áron. — Irodalom. — Külföld: Az evangelisatio munkája Svájc katolikus kantonjaiban Veress István. — Nekrológ: Lénárt Péter. Diószegi Mihály. — Külföldiek.

Felelős szerkesztő: ERŐSS LAJOS.

Pályázat,

a máramaros-ugocsai egyházmegyében levő gyula-i lelkészi állásra.

Évi javadalom: 1000 korona, melyet a gondnok évnegyedenként az egyház pénztárából fizet;

2. Föld (14 hold) és szőlő (1000 □-öl haszonélvezete, melynek adóját a lelkész fizeti;
3. Legeltetési jog a földek után 4 jószágra;
4. Stóla az egyházkerület megállapítása szerint;
5. Kongrua illeték 1300 koronáig 190 korona és 12 fillér.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények f. évi május 25-ig Szikszay Zoltán ref. espereshez M.-szigetre küldendők s az állomás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfogalandó.

Debrecen, 1902. április.

Kiss Aron
püspök

Pályázat,

az aradi ev. ref. egyház organista-kántori állására.

Javadalom. Készpénz fizetés, havi részletekben 1000 kor. lakbérül s gondnoki iroda vezetéseért 240 kor. vallásánításért ideiglenesen további intézkedésig 200 korona; stóla körülbelül 400 kor.; irodai átalány 10 kor.

Teendők. Templomi és temetési szolgálaton kívül vallás- és énektanítás az egyháztanács intézkedése szerint hetenként 15 órán. Gondnoki iroda vezetése, számadások készítése.

Tanítói oklevéllel is felszerelt kérvények június 1-ig alulírt lelkészhez küldendők.

Próba énekből és orgonázásból június 15. d. u. 3 órakor. Utiköltség nem adatik; a megválasztott 100 kor. költözködési átalányt kap.

A megválasztott kántor állását július 1-én köteles leendő elfoglalni.

Arad, 1902. április 29.

Csécsei Imre
ev. ref. lelkész.

A szőlő

OIDIUM

betegsége ellen

a legjobb szer a Dr. ASCHENBRANDT-féle

r é z k é n p o r.

Leszállított ára Budapesten:

5 kilogrammos zsákokban á kilogramm 46 fillér

10 és 5 kilogrammos zsákokban á kgr. 50

Használata olcsóbb, mert kevesebb kell belőle; biztosabb, mert a lombhoz tapad, a szél le nem fujja; ajánlatosabb — mert a mustot nem bűdösíti — mint a tiszta kénpor vagy kénmáj.

A szőlő érését sietteti, a termés minőségét javítja.

Ott, ahol múlt évben a peronospora nem tett kárt, de a lisztharmat igen, az első permetezés helyett elég rézkénporral a tőkét beporozni. Ez pedig lényeges költségmegtakarítás.

Számos magyar gazda bizonyítványa kívánatra megküldetik.

Megrendeléseket elfogad a

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

Budapest. V. Alkotmány-u. 31-ik szám. — Visszontelárusítók kerestetnek!

Gazdasági, és ipari háztartási gépek szakkereskedésének legújabb javítására legújabb gépek szakkereskedésének legújabb javítására legújabb gépek szakkereskedésének legújabb javítására

Egyszerű és díszes

Kerti lóczákat,

kerti és raktári

Vizfecskendőket.

udvari és községi

Kútszivattyukat,

kitűnő szerkezetű

Borsajtókat, szőlőzúzókat,

és minden építési

Vastárgyakat,

olcsó gyári áron

olcsó kézből ajánl

**„Debreczeni Vasöntőde
és Géplakatosság“**

Péterfia végén, a Hadházi utcában.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debreczen, Főtér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsóságra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljei szerint készült fiú- és gyermek ruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.